

Tidsskrift Troens ord

FOR BIBEL OG BEKJENNELSE

NR 2-2008

Innhold

Ledere	2
<i>Boe Johannes Hermansen</i>	
Tid til forvaltning	3
<i>Thor Henrik With</i>	
Guds virke i mitt daglige liv	4
<i>Inger Lund Thorsen</i>	
Mennesket – Guds gode skapning	6
<i>Gunnar Innerdal</i>	
Menneskenaturen etter syndefallet	7
<i>Odd Sverre Hove</i>	
Skapelse og frelse	8
<i>Svein Rise</i>	
Menneskets verd	10
<i>Anne Samuelsen</i>	
Mennesket som forvalter	12
<i>Jan Rantrud</i>	
Skapt i Guds bilde, til mann og kvinne	14
<i>Stein Solberg</i>	
Til helhet – forum for seksualitet og tro	17
<i>Boe Johannes Hermansen</i>	
Gud eller mammon	18
<i>Ulf Asp</i>	
Bokanmeldelser	20
Annonser og notiser	21
Seminar – Kristentro i klemme	24

TEMA: GUD – VÅR SKAPER

For Bibel og bekjennelse
(FBB) Stiftet 1919
Hjemmeside: www.fbb.no
FBBs gironummer: 3000.17.08119

Sekretariat: Boe Johannes Hermansen
Hovland, 1640 Råde.
Tlf. 69 28 52 26 / 996 12 822
E-mail: boe.johannes.hermansen@c2i.net

Formann: Thor Henrik With,
Ingemann Torps v.13, 7040 Trondheim.
Tlf. 73 50 98 20 / 911 72 188
E-mail: thorwith@online.no

Nestformann: Ulf Asp, Åleveien 3,
3122 Tønsberg. Tlf. 33 34 77 86 / 916 70 827.
E-mail: ulf.asp@delk.no

Øvrige sentralstyremedlemmer
Olav Myklebust, Oslo,
Gunnar Innerdal, Bergen,
Ellen Karine Odland, Bergen,
Torkild Masvie, Oslo
Varamedlemmer:
Arne J. Lund, Bamble og Knut Alfsvåg, Stavanger

FBBs lokallag/kontaktpersoner
FBB-Bjergvin: Jan Bygstad
FBB-Agder v/Sigurd A. Svendsen
FBB-Østfold v/Boe Johannes Hermansen
FBB-Vestfold: v/Odd Gjerpe
FBB-Sunnmøre v/Arne Ørstavik
FBB-Romsdal og Nordmøre v/Erling Neerland
FBB-Nidaros v/Torgeir Agøy
FBB-Helgeland v/Raymond Lillevik
FBB-Nord-Hålogaland v/Gunnar Ødegårdstuen.
FBB-stud Bjergvin v/Inge Andersland

TROENS ORD

Redaktør: Boe Johannes Hermansen

Redaksjonelle medarbeidere:
Gunnar Innerdal og Alf Danbolt

Redaksjonskomité:
Knut Alfsvåg, Odd Sverre Hove,
Ole Fredrik Kullerud og Katrine Masvie.

FBBs sentralstyre og redaksjonen stiller seg ikke bak alle enkeltformuleringer i magasinets artikler. De ulike forfatterne står selv ansvarlige for synspunktene i sine bidrag.

Forsideillustrasjon: Rolf Jansson
Opplag: 2500
Trykk: Nr.1 Arktrykk AS, Mysen
Grafisk utforming: Helge Kjølborg

ledere

Kristentroens ytterside

AV BOE JOHANNES HERMANSEN
REDAKTØR

Troens ord er denne gang et temanummer om skapelsesteologi. Det er ikke tilfeldig. Vi trenger å løfte frem Bibelens syn på oss mennesker og denne verden som Guds skaperverk.

I vår kristelige tradisjon har det ofte vært fokusert på det indre liv, med hjerteforholdet som det avgjørende. Det ytre liv - og Guds skapergjerning i det hele - har ofte kommet i andre rekke. Eller enda verre: hatt liten eller ingen betydning.

Guds ord derimot holder sammen det ytre og indre. Både for det enkelte menneske og for alt som heter fellesskap. Gud har skapt alt og alle. «Hele jorden er min», sier han (2 Mos 19,5).

Derfor opererer ikke Bibelen med noen forakt for det legemlige (kroppen) eller det

materielle (tingene). Det finnes heller ikke noe skille mellom det materielle og det åndelige. Da Gud så det han hadde skapt, så han at det var godt. Det skapte var en fullkommen enhet mellom det legemlige, det sjelelige og det åndelige.

Skriften viser oss at det syndige heller ikke er knyttet sterkere til det legemlige enn det åndelige. Virkningen av syndefallet var ikke at vi ble bundet til kroppens behov, men at vi ble bundet i vårt forhold til Gud på det åndelige plan, i personlighetens sentrum, hvor alle tanker, følelser og handlinger springer ut fra.

Frelsen har heller ikke som mål at ånden skal frigjøres fra legemets fengsel, men at legeme, ånd og sjel skal gjenskapes i fullkommenhet.

Dette får konsekvenser for både tro, tanke og liv. Noen av disse ønsker vi å vise ved artiklene i dette nummer av bladet. Les - og la deg utfordre!

God (h)jul ?!

Den store høytid nærmer seg. Snart lyder julebudskapet i kirker og bedehus, på radio og tv. Men ikke bare der. I mange sammenhenger - blant annet i næringslivet, i sosiale lag og foreninger og ved julekonserter - ønsker en seg gjerne noen bevingede ord til jul.

Vi er takknemlig for alle disse mulighetene. Her kan mange nås med det evige ord, som ellers ikke får høre.

Samtidig må det være betimelig å stille spørsmål om hvordan disse anledningene benyttes: Hva er det som formidles? Hvilket budskap er det vi lar lyde?

Mer enn én gang har prekenere og andakter i adventstiden gjort denne tilhøreren sørgmodig. Innpakningen kan være fin, men hva med innholdet? Hvorfor er alt så glatt, at andakten nærmest triller som et hjul uten mål? Hvorfor utfordres ikke tilhørerne? Hvorfor tales det ikke om hvorfor Gud måtte sende sin sønn? Og hvorfor hører vi sjelden eller al-

dri noe om hva som skjer der Guds gave ikke tas i mot i tro?

Ikke minst i julen er det krevende å tale med bibelsk substans. Den erfaringen er vi predikanter sammen om. Forventningene om å få høre noe alle liker er ofte sterke.

Jeg vet selv at det ikke er enkelt å tale. Likevel må vi la det bibelske julebudskapet lyde, om den store nøden og den store gleden: om synden og nåden. Ellers er vi utro tjenere. Og Gud får ikke gjøre sin gjerning med sitt ord - til frelse og fornyelse.

Boe Johannes Hermansen, (f. 1953), opprinnelig fra Rygge, har vært FBBs ansatte sekretær siden 1978. Han er teolog av utdanning, og arbeider som misjonskonsulent og frilansjournalist. Bosatt i Råde.

Tid til forvaltning

AV THOR HENRIK WITH

Det var nesten litt overraskende. Da barnet begynte på skolen, da yngstemann «forlot redet», da vi fulgte den siste i sin generasjon til graven, kjente vi tidens strøm tydeligere, vår tids - og Guds. Ved nyttår blir vi minnet på det igjen. Et øyeblikk er det litt vanskeligere å skyve til side, at din og min tid renner, i en bred strøm som ikke lar seg stoppe. Av vår egen tid legges døgn, måneder og år bak oss. Til sist renner den ut, den delen som vi fikk, vår tilmålte tid.

Vi er betrodde å forvalte tid. Selvfølgelig snakker en kristen ikke om å slå i hjel tiden. Tvert i mot, for oss gjelder det å *bruke* den dyrebare tiden, som apostelen skriver. «Pass derfor nøye på hvordan dere lever, ikke som ukloke mennesker, men som kloke, så dere bruker den dyrebare tiden godt, for dagene er onde.» (Ef. 5,15-16) Da kan vi ikke sløse med tiden. Tvert imot må vi bruke den best mulig. For våre prioriteringer vil det få ulike følger: Vi har ting i livet som må gjøres og andre som ikke må forsømmes. Men det er også noe som roper på vår oppmerksomhet og tid, og som vi rett og slett må snu ryggen til.

De som legger krefter, innsats og penger i misjon, ønsker å bruke tiden godt. Vi har en visjon for hva tiden skal inneholde, vår tid. Den skal fylles av vitneprovet om Jesus Kristus. Den skal kalle til nåden. I vår tid skal vantro bli tro. I vår tid skal nød møtes med barmhjertighet, og urett med rettferdighet. I vår tid skal vi gå sammen på troens vei, den som er kantet med kjærlighetens handlinger.

Det er ikke plass for innholdstom TV-titting i et slikt liv. Det er ikke god forvaltning å kaste bort tid på formålsløs nettsurfing eller tomprat om naboer og medarbeidere rundt lunsjbordet. Din tid er ikke tiden for å samle på opplevelser eller eiendeler, du har viktigere ting fore: Dine medmennesker trenger den gode nyheten om Jesus Kristus. Mange flere av dem som lever i åndelig fattigdom må få sin del av rikdommen i Gud. Og de som er fattige på mat og klær og hverdagslivets goder, skal Jesu disipler dele med. Derfor kan vi ikke bare la menighetsarbeidet og misjonen rusle og gå på gammel rutine, så lenge det varer.

Hvordan bruker vi tiden? Hver av oss lever sin tid for Guds ansikt, og skal avlegge regnskap for den når Gud en dag lar dette skaperverkets tid ta slutt. At vi skal avlegge regnskap betyr ikke at vi må pakke tiden vår full av gjøremål. Den som bruker den dyrebare tiden, kaster seg ikke på aktivitetskarusellen, men lever tiden med omtanke og klokskap. Da er det tid for tungt arbeid, for lange økter og seig innsats. Men også for hvile og rekreasjon. For hvilte ikke Gud selv på den syvende dag? Den som vil bruke tiden klokt, har plass til å høre Ordet, til å knele ved bordet og til å be, utholdende. Den som vil bruke den dyrebare tiden og leve klokt, må fatte mot og ta de dristige skrittene når det kreves, men også holde våkent fast på troens skatt. Bare de dårlige forvalterne gravde pundet ned, eller gav en god dag i forvaltningen og prioriterte egen nytelse og velvære.

Guds tid er ikke endeløs. Jo, hans egen tid er uten ende, men ikke tiden han gir jorden og oss som bor på den. Han har målt den ut. En dag er de siste nyttårsrakettene avfyrt, en dag er de siste skuffene med jord kastet på, og det er tid for regnskap. Da spørres det om forvalteren var tro.

Nå har vi tid. Nå er det tid for tro forvaltning.

Thor Henrik With (f. 1951), ass. gen. sekr. i Norges Samemisjon, formann i FBB, tidligere studentprest i NKSS og res.kap i Ålesund, bosatt i Trondheim.

Guds virke i mitt daglige liv

AV INGER LUND THORSEN

Den første trosartikkel og det første bud hører nøye sammen:

Du skal ikke ha andre guder foruten meg, lyder det første bud - og vi kjenner oss straks skyldige. Hvem setter vi vår lit til i hverdagen? Er det Gud, mammon eller oss selv eller andre mennesker. Hvor stor plass får Gud i mitt daglige liv? Gang på gang avsløres det at vår lit står til alt annet enn Gud. Ofte må vi oppleve at ting vakler for å skjønne det. Nylig ble vi i forbindelse med finanskrisen minnet på hvor lite mammon er til å stole på. I løpet av en dag kan rikdom som vi har satt vår lit til, være borte. I møte med Guds bud blir vi alle skyldige. Likevel må vi minne hverandre på at da Gud gav loven til Moses, presenterte han seg slik: «Jeg er Herren din Gud som førte deg ut av landet Egypt, fra trellehuset.» Her ligger selve evangeliet: Gud ønsker å være vår Gud, også når vi ikke er i stand til å oppfylle budene han har gitt oss.

Derfor får vi hver dag bekjenne: «Jeg tror på Gud Fader, den allmektige, himmelens og jordens skaper.» Vi skal få holde opp denne bekjennelsen mot vår egen vantro og likegyldighet og mot verdens vantro.

Tilfeldig?

Tidsåndens trosbekjennelse lyder slik: Jeg tror at verden er blitt til ved en kjempestor, tilfeldig eksplosjon og at alt liv har utvi-

klet seg ved at de små og svake har gått til grunne, mens de store og sterke har overlevd. Gjennom denne brutale loven har alt liv på jorden, planter og dyr, ja mennesket selv, blitt skapt. Det enkelte menneske ble til ved at fem millioner sædceller kapplop mot egget og en sædcelle vant. Heldigvis ble du ikke abortert. Livet er et stort lykkeshjul, hvor

noen taper og noen vinner. Den enkelte må selv ta ansvar for sitt eget liv og forsøke å gjøre det beste ut av det.

Hva innebærer det så at vi kan bekjenne: *Jeg tror på Gud Fader den allmektige, himmelens og jordens skaper?*

Når vi slår øynene opp om morgenen og opplever den vakre verden rundt oss, kan vi vite

at dette er Guds skaperverk, det er et synlig uttrykk på hans overveldende kjærlighet og omsorg for oss mennesker.

Kingo uttrykker det slik:

*Nu rinner solen opp av austerlunde
Forygler fjellets topp og bergets side.
Vær glad, min sjel,
og la din stemme klinge,
Stig op fra jordens bo
og deg med takk og tro
Til himlen svinge.*

Erkjennelse

Vi er heldige som får lov å oppleve verden i denne erkjennelsen. Gud har skapt oss med sanser som gjør at vi på forunderlig vis kan erkjenne denne verdens skjønnhet og prakt. Mennesket er kronen på Guds skaperverk og alt var i begynnelsen en eneste stor harmoni. Fra begynnelsen av var alt såre godt... Samtidig vet vi at syndefallet skapte en grunnskade inn i denne harmoni. Som følge av dette møter vi mye i denne verden som Gud i bunn og grunn ikke er opphav til: Synd, sykdom, naturkatastrofer, ja, selve døden. Men gjennom at Gud selv ble menneske og tok på seg menneskehetens straff og skyld har han også overvunnet dette, noe som også blir vårt ved troen på ham.

Skapelsen er ikke et engangsfenomen, det er en vedvarende handling både i mennesket og i skaperverket for øvrig. Kvinnen får et spesielt møte med Gud når nytt liv blir skapt i henne. Ikke alle erkjenner det som Guds gjerning, men de fleste opplever

det likevel som en overveldende eksistensiell opplevelse.

For min egen del fikk jeg få dager etter en fødsel overvære Schuberts F-dur messe i Hammerfest kirke. Å tolke det å sette barn til verden ved hjelp av Den nikenske trosbekjennelsen ble en sterk opplevelse. Jeg fikk slutte meg til bekjennelsen av de sentrale sannheter i vår kristne tro som det var gjort gjennom generasjon etter generasjon i århundrer for meg.

Vedvarende prosess

Skapelsen er en vedvarende prosess også i vår kropp, celler går hele tiden til grunne og nye blir skapt.

Gud kaller oss i vårt daglige virke til å delta i å denne skapelsesprosessen: I vårt arbeid, der vi er satt i hjem og samfunn bidrar vi på forskjellig måte til å opprettholde Guds skapelse i denne verden og kjempe mot det som bryter ned både på det åndelige, sjelelige og fysiske plan.

Luther sier i sin lille katekisme: «han gir meg også alt det som ellers finnes av legemlige og timelige goder, godt styre, fred og trygghet.» Det betyr at det gode som vi møter her i livet skal vi takke Gud for: Han er alt det godes opphav, også det som vi møter i hverdagen av godhet og tjenester fra andre mennesker enten de kaller seg kristne eller ikke.

En sterk historie

For en tid siden samtalte jeg med en kvinne på over 90 år på et sykehjem hvor jeg arbeider. Hun summerte opp livet sitt på følgende måte: «Jeg har møtt så mye godhet», sa hun, «Guds godhet og menneskers godhet.» Jeg ble nysgjerrig på hvordan livet hennes hadde vært: Hun fortalte at da hun var tre år, døde faren hennes og moren ble enke med to små barn og et gårdsbruk som skulle skjottes. «Naboene kom og hjalp oss», sa hun. Da broren hennes var 11 år, døde

han av tuberkulose. Da hun fortalte det, kom tårene. Sår som var over 80 år gamle var grodd med tynne arr og gjorde vondt å berøre. «Siden broren min døde av tuberkulose, ville jeg bli sykepleier», forklarte hun. Siden hun hadde erfart sykdommens nedbrytende makt på nært hold, ønsket hun å bidra til å få et yrke som ville bekjempe sykdom og lidelse. «Jeg fikk en kjæreste, men han seilte ute under krigen. Jeg visste ikke om han var i live i alle disse årene». En dag mens hun var på arbeid på sykehuset, kom en og hentet henne: «det står en mann og spør etter deg nede ved inngangen». Der stod kjæresten som senere ble hennes mann.

Mot den onde virkeligheten jeg erfarer, finnes en annen virkelighet som er større og høyere: Gud Fader den allmektiges virkelighet, han som er over alt og alle og har den egentlige store oversikten

Grunntonen

Det er en nåde fra Gud når man kan tolke sitt liv på denne måten: Jeg har møtt så mye godhet, Guds godhet og menneskers godhet! Dette var grunntonen i både gjennomlevd lidelse og sorg. Jeg dro fra sykehjemmet denne dagen i oppløftet stemning. Salme 23 sang i meg: «Bare godhet og miskunnhet skal etterjage meg alle mitt livs dager...» Slik oppsummerer David sitt liv. Han sier også «selv om jeg går gjennom døds-skyggen dal, frykter jeg ikke for ondt, for du er med meg.»

For mange vil likevel møte med det onde utfordre vår tro på Guds allmakt. Vi vet at det er den onde fiende som i bunn og grunn er opphavet til lidelsen i verden. Fra begynnelsen av var det ikke slik. Hvordan kan Gud likevel tillate alt det onde i verden, hører vi ofte, særlig fra de

som ikke tror på Gud. Men et Guds barn kan også havne i den samme anfektelse når ulykken rammer. Vi må bare bekjenne at vi ikke forstår Guds styre, men vi har en Gud som selv har gått inn i all lidelse og nød for vår skyld og til og med lidt døden i synderes sted. Vi har en Gud som har vært dypest av alle og kan forstå oss også når lidelsen rammer.

Særlig når livet synes kaotisk og uforståelig kan vi bekjenne 1. trosartikkel: Jeg tror på Gud Fader den allmektige, himmelens og jordens skaper... Mot den onde virkeligheten jeg erfarer, finnes en annen virkelighet som er større og høyere: Gud Fader den allmektiges virkelighet, han som er over alt og alle og har den egentlige store oversikten.

Jeg har høydeskrekk

Jeg må fortelle en liten hemmelighet: Jeg har høydeskrekk: Når jeg går opp i et høyt tårn som vi for eksempel gjorde i Stephanomen i Wien en gang, kjenner jeg at jeg suges ned. Jeg fikk et problem da jeg som ung turnuskandidat skulle ta legevakter på Sea King redningshelikopteret på Ørlandet. Da måtte jeg heises ned fra helikopter på båter med bare en stropp under armene. Besvimte jeg, kunne jeg ramle ut av stroppen. Hvordan taklet jeg denne situasjonen? Jo, jeg fant ut at hvis jeg festet blikket oppover på det punktet jeg var festet i helikopteret, unngikk jeg høydeskrekken. I ettertid har jeg ofte tenkt på at dette handler også om tro. Jeg måtte tro at helikopteret holdt seg oppe, at kroken var festet skikkelig (det hadde faktisk skjedd at en redningsmann falt ned fordi kroken manglet en splint p.g.a. menneskelig svikt..).

Løs, men fast

Når jeg siden har vært i vanskelige livssituasjoner - hvor jeg har opplevd å henge i løse lufta i mer overført betydning - har jeg

måttet bekjenne første trosartikkel nærmest som et mantra: Jeg tror på Gud Fader den allmektige, himmelens og jordens skaper. Jeg må feste blikket der jeg er festet, nemlig hos Gud den allmektige. Om jeg ikke klarer å holde meg fast i «stroppen», holder han meg fast ovenfra. Det har han lovet. Kunne jeg stole på helikopteret og kroken som holdt stroppen den gang, er det desto tryggere å stole på Gud, han som bærer himmel og jord.

*I dine hender Fader blid,
Jeg legger nå til evig tid
Min arme sjel og hva jeg har
Ta du det alt i ditt forvar.*

*Se, sjel og liv ditt eie er,
Det vet du selv o Herre kjær.
Hva ditt er hegner du omkring:
Ti frykter jeg for ingen ting*

*I dig jeg har den gode del,
Ditt ord er lykte for min sjel,
Til hjelp i all min armoadom
Du kommer som du alltid kom.*

*Det er min tro, o Fader blid,
Derved jeg bliver all min tid.
Ifra ditt barn du aldri vik,
At jeg kan arve himmerik!*

(Landstad rev. Salmebok nr. 56)

Inger Lund Thorsen (f. 1958), kommunelege i Larvik, tidligere kommunelege i Gamvik. Bosatt i Larvik.

Mennesket

– Guds gode skapning

Historien om menneskets skapelse er historien om den kjærlige Gud som av kjærlighet og fri vilje skaper mennesker til samfunn med seg. Kirkefedrene sier gjerne at Gud skapte menneskene fordi han trengte en mottager for sin kjærlighet! Mennesket er Guds gode skapning, hans dialogpartner, medregent og medskaper.

AV GUNNAR INNERDAL

Skriften er sparsom med opplysninger om mennesket og forholdet mellom Gud og menneske før syndefallet. Kanskje er det en Guds visdom i det; Skriften henviser oss alltid til aktuelle realiteter, ikke spekulasjoner om ting som strengt tatt ikke er relevante. Men det finnes noen antydninger her og der, kanskje mest gjennom de bilder

frelsen tegnes med i NT. Vi skal her ta frem noen tekster fra GT som løfter frem for oss det gode minnet om mennesket i Guds gode verden, i skjønn forening med Ham, skaperverket og hverandre. Et minne som forhåpentligvis vil gi oss en større lovprisende undring over Guds kjærlige frelsesplan for oss i Jesus Kristus, og en større lengsel etter den dagen da Gud gjør alle ting nye i samsvarende med sin opprinnelige vilje (jf. Åp 21-22). Når skaperverket er fullført, ser Gud på

alt han har gjort og sier at det er «overmåte godt» (1 Mos 1,31). I dette skaperverket hører mennesket hjemme – det er også *overmåte godt* slik det er kommet fra Guds hånd. Skapt i Guds bilde, plassert i hans verden for å dyrke og ivareta den og glede seg over og ved den. Plassert i fredelig samklang med sin neste, skaperverket og skapningene som omgir det, og i nært og åpent fortrolig fellesskap med herlighetens Herre, som vandret i hagen sammen med Adam og Eva. Skapt til å stå i tjeneste for sin Herre og sin neste med gode gjerninger. Hvilken skjønnhet! Hvilket herlig fellesskap!

Den kanskje mest radikale formuleringen om menneskets opprinnelige skjønnhet og delaktighet i Gud finner vi i Ord 8,31. Slutten av Ord 8 har fra kirkens første tid vært lest slik at man tenker om Guds Visdom slik den fremstilles her, at det er den pre-inkarnerte Kristus, Guds Ord (Logos, jf. Joh 1) og Visdom som her taler. Guds Sønn av evighet er altså den som sier at han i begynnelsen var hos Gud og «hadde min fryd i menneskebarna». Store ord fra en Gud som gleder seg over og sammen med det vakreste han har skapt!

Med Forkynneren (7,29) kan vi gjerne klage over at mennesket i sin nåværende situasjon «prøver så mange slags påfunn». Men la oss som ham i samme vending huske på at «Gud skapte menneskene *slik de skulle være*». Verken mer eller mindre!

Gunnar Innerdal (f. 1983), master i kristendomsstudier/teologi (NLA) og bachelor i språk/gresk (UiB). Nå misjonssekretær i Den indre Sjømannsmisjon, Bergen og Sogn & Fjordane krets og masterstudent i gresk ved Universitetet i Bergen, samt hjelpeleer i NT-gresk NLA. Medlem i FBBs sentralstyre. Bosatt på Sotra.

Menneskenaturen

etter syndefallet

Etter reformasjonen oppsto det en strid blant de lutherske teologene om arvesynden. Noen sa at arvesynden er det samme som menneskets fordervede natur og vesen. Andre sa at det også etter syndefallet vedblir å være en forskjell mellom menneskets skapte natur og vesen på den ene siden og arvesynden på den andre siden. I skriftet «Konkordieformelen» tok lutherdommen stilling i dette spørsmålet. Og det var det sistnevnte synet som fikk medhold.

AV ODD SVERRE HOVE

Utgangspunktet for debatten var at begge parter var enige om at arvesynden førte med seg et totalt syndeforderv. Mennesket er etter syndefallet helt og holdent fordervet. Det fins ikke noe igjen som ikke er besmittet av syndefallets forderv.

Den ene parten trakk så den slutningen av dette at det var selve den menneskenaturen som Gud hadde skapt, som var blitt fordervet. Dermed blir arvesynd selve menneskets vesen og natur. En kan ikke lenger skjelne mellom Gud-skapt menneskenatur og syndig menneskenatur. Og en kan slett ikke skille de to tingene fra hverandre.

Den andre parten mente dette var å gå et skritt for langt. Hvis en med «natur» mener selve den skapte substansen i mennesket, kan en ikke si at syndefordervet opphever dets karakter av å være skapt av Gud. En må kunne skjelne mellom tingene, selv om mennesker av seg selv ikke kan skille syndefordervet menneskenatur fra Gud-skapt menneskenatur.

Lutherdommen sluttet seg i Konkordieformelen til dette siste standpunktet. For å kløargjøre tingene introduserte man begrepene «substans og «aksidens». Gud skapte menneskenaturens substans. Derfor er og blir menneskets natur, menneskets substans,

Gud-skapt og godt. Djevlen kan ikke skape noe. Sier man av syndefallet opphevet menneskenaturens karakter av å være Gud-skapt substans, så sier man samtidig at Djevlen er i stand til å skape alternativ natur. Men det er han ikke. Det eneste han makter, er å forderve natur som fra Skaperens hånd er skapt god — og som tvers gjennom syndefallet vedblir å være god.

Derimot kommer arvesyndens forderv som en tilføyelse til menneskets natur eller substans. Arvesynden er ikke substans, men «aksidens» (noe som tilfeldig er blitt føyet til). Konkordieformelen sammenligner dette blandingsproduktet med vin som er blitt blandet ut med gift. Giften er da ikke vinens nye sanne natur, den er fremmed og «aksidens». Men hele produktet er ikke desto mindre blitt total-forgiftet. En kan etter

blandingen bare skjelne mellom vin og gift, ikke skille de to tingene fra hverandre igjen.

Dette lærepunktet i luthersk teologi går da i en sum ut på at menneskenaturen i og med syndefallet er blitt helt og holdent fordervet. Men samtidig er også det falne mennesket fremdeles helt og holdent en Guds skapning. Synden er derfor ikke å regne som en nødvendig kvalitet ved selve vår natur. Men den er på den andre siden en helt ufremkommelig faktor i vår natur.

Arvesynden er ikke substansiell menneskenatur, men aksidensell menneskenatur.

Konkordieformelen begrunner dette synet ut fra Skriften. Den viser til Job 10:9 («Dine hender har dannet meg og skapt meg ...»). Stedet viser «at Gud fremdeles anerkjenner våre leger og sjeler som sitt verk, selv om de er fordervede», heter det. Man viser også til Hebr 2:14, hvor det handler om likheten mellom Kristus og (de falne) menneskebarna. Dertil viser man til Job 19:26 («Og etter at denne min hud er blitt ødelagt, skal jeg ut fra mitt kjød skue Gud»). Dette stedet utlegger man som en pekepinn i retning av det frelsesverket som er den eneste mulige veien til å få skilt fra hverandre igjen substans og aksidens i menneskenaturen. Sitat: «Det er bare Gud som kan skille naturen fra fordervelsen av naturen. Det skal helt og holdent skje gjennom døden, i oppstandelsen. Da skal den naturen som vi nå bærer, stå opp og leve evig, uten arvesynd, helt avsondret og skilt fra den.»

Odd Sverre Hove (f. 1947), sjefredaktør i Dagen (fra 1999), cand. theol., tidligere sokneprest, prost og generalsekretær i Den indre Sjømannsmisjon. Bosatt på Frøekhaug.

Skapelse og frelse

Noen nytstamentlige perspektiver

AV SVEIN RISE

Vi lever i en tradisjon som ensidig har relatert frelsen til den åndelige side av menneske, og som tilsynelatende har glemt at mennesket også er skapt legemlig, biologisk. En har tenkt at frelse er noe som kommer i tillegg til det skapte, som om ånd og kropp var to atskilte sfærer. Eller som om livets fortredeligheter i hverdagen var en ting, det religiøse fromhetsliv noe annet. Tilsvarende har en innskrenket Den hellige ånds virksomhet til det spirituelle, og oversett hvor omfattende Åndens gjerning beskrives i Det gamle testamente. Etter jødisk-kristen tankegang er ikke frelsen hel før den omfatter hele mennesket, menneske med ånd, sjel og kropp. Forløsningen gjelder den åndelig-legemlige skapning, ikke bare den åndelige eller den sjelelige.

Den skapelsesteologiske betydning av Jesu liv

Det nye testamente synes å forutsette at inkarnasjonen bygger bro mellom det evige og tiden, slik at en kan tale om en kontinuitet - en sammenheng - mellom det som ble til i det evige, og det som ble til ved Jesu fødsel. Johannesevangeliet uttrykker kontinuiteten ved å framholde at «Ordet ble kjød og tok bolig iblant oss» (Joh 1, 14). At Ordet - Sønnen - ble kjød, betyr at Sønnen kom inn i historien som mennesket Jesus, og at det forhold som ble til i det evige mellom Sønnen og Faderen fortsetter som et forhold i tiden mellom Jesus og Faderen.

På tross av kontinuiteten; det skjer noe radikalt nytt ved Jesu fødsel, i og med at et nytt biologisk liv blir til. Ved inkarnasjonen skjer en nyskapelse som uttrykkes ved at unnfangelsen av Jesus skjer ved Den hellige ånd. I Matteusevangeliet fortelles det at Herrens engel viste seg for Josef i en drøm, med føl-

gende budskap: «Frykt ikke for å ta Maria, din hustru, hjem til deg. For det som er unnfanget i henne, er av Den hellige ånd» (Matt 1, 20). Allerede i Det gamle testamente blir Den hellige ånd forstått som selve livskraften, kraften som skaper liv og som holder livet oppe. «Du sender din Ånd, og det skapes liv, du fornyer jordens overflate», sier salmisten i Salme 104, 30.

At det er et nytt biologisk liv som blir til, understrekes ved at Jesus fødes av Maria, hans biologiske mor. Paulus formulerer det slik: «Men da tidens fylde kom, utsendte Gud sin sønn, født av en kvinne, født under loven» (Gal 4, 4). Jesus fødes inn i de samme menneskelige grunnvilkår som ethvert annet menneske (jf. «under loven»). Han settes på prøve og fristes (Mark 1, 12-13, Hebr 2, 18) og Hebr 4, 15), han opplever glede og sorg (Joh 11, 35), han gripes av angst og anfektelse (Mark 14, 32-42), og viser ellers at han

har karaktertrekk som alle andre mennesker. En ting gjør ham likevel forskjellig fra alle andre. Jesus er uten synd! «For vi har ikke en yppersteprest som ikke kan ha medlidenhet med oss i vår svakhet, men en som er prøvet i alt i likhet med oss, men uten synd» (Hebr 4, 15). Det spørsmål som da melder seg, er om Jesus likevel kan være et sant menneske når han ikke har den svakhet som preger oss alle, nemlig arvesynden. Svaret er at det er syndfriheten som gjør Jesus til et sant menneske! Det blir forståelig bare på bakgrunn av at inkarnasjonen demonstrerer hva sannskapelse er. At Jesus er uten synd, betyr at vi med Jesus føres tilbake til det opprinnelige, til det ekte og sanne slik det gikk fram av Skaperens hånd for synden kom inn i verden. Sant menneske er Jesus fordi han er slik Skaperen ville han skulle være, det vil si helt og fullt i samsvar med Skaperens hensikt og vilje. Hele livet, fra fødsel til død, demonstrerte Jesus hva det vil si å være i samsvar med Skaperen, ettersom Jesus var lydlig mot Skaperen - sin himmelske Far - i alle ting. Ved å være lydlig mot sin himmelske Far, førte Jesus Faderens gjerning videre. Det er grunnen til at Jesus i Det nye testamente kalles «bildet av den usynlige Gud, den førstefødte framfor enhver skapning» (Kol 1, 15, jf. Hebr 1, 3). Som syndfri var Jesus et ekte og sant menneske.

I tråd med dette kommer at Jesus i praksis, i ord og i handlinger, demonstrerte at han bekymret seg ikke bare for menneskets åndelige ve og vel, men også for det kroppslige. Han gikk rundt og gjorde velgjerninger, ved bl.a. å helbrede syke (Matt 12, 15-21). Han henviste til sin himmelske Far som sørget for fuglene under himmelen og liljene på marken, som eksempler på at Skaperen til enhver tid vet hva mennesket trenger (Matt 6, 25-34). Alt dette er skapelsesteologiske perspektiver som må være med om vi skal forstå

rett den frelseshistoriske betydning av Jesu liv og lære. Fra inkarnasjonen til døden viste Jesus at han hadde omsorg for det skapte menneske.

Men nå stanser ikke Jesu opptreden ved døden. Det kommer en hendelse etter døden, oppstandelsen, som også - på eiendommelig måte - synliggjør sammenhengen mellom skapelsen og frelsen. Det Jesus demonstrerte med sin person og med sitt liv, samles som i ett brennpunkt i oppstandelsehendelsen. I det følgende skal jeg trekke fram noen hovedpunkter.

Den skapelsesteologiske betydning av oppstandelsen

Oppstandelsen rommer en dobbelhet som en kanskje mest dekkende kan betegne som brudd og kontinuitet. I 1 Kor 15 - oppstandelseskapitlet - bruker Paulus et talende bilde for å illustrere denne dobbelheten. Etter først å ha slått fast at oppstandelsen er fundamentet i den kristnes tro (v. 1-19), stiller han fra v. 35 spørsmålet om hvordan de døde står opp, og hva slags legeme de får. Paulus svarer ved å anvende bildet av kornet og planten:

«Du uforstandige menneske! Det du sår, får da ikke liv igjen uten at det dør. Og det du sår, er jo ikke den planten som kommer opp, men et nakent korn, av hvete eller et annet slag. Gud lar det så få den skikkelse som han ville, hvert enkelt slag får sin.» (v. 36-38) «Slik er det også med de dodes oppstandelse. Det som blir sådd er forgjengelig, men det som står opp er uforgjengelig. Det blir sådd i vanære, men det står opp i herlighet. Det blir sådd i svakhet, men det står opp i kraft. Det blir sådd et legeme som hadde sjel, men et Åndens legeme står opp. For så sant som det finnes et legeme med sjel, finnes det også et åndelig legeme. For slik står det skrevet: Det første menneske, Adam, ble en levende sjel. Den siste Adam ble en ånd som gir liv.» (v. 42-45)

Hovedpoenget i Paulus' argumentasjon er at det både er brudd og kontinuitet mellom det gamle- og det nye livet. Bruddet illustreres ved at kornet som blir sådd dør i jorden, og at planten som oppstår, oppstår med nytt liv i forhold til det nakne kornet. «Og det du sår, er jo ikke den planten som kommer opp -» (v. 37a). Samtidig er det en sammenheng mellom det gamle og det nye. Sammenhengen består i at korn av et bestemt slag gir den samme slags plante. Korn av hvete gir plante av hvete. «Gud lar det så få den skikkelse som han ville, hvert enkelt

slag får sin» (v. 38). På tross av bruddet er det med andre ord et samsvar mellom gammelt og nytt. Det som dør har en kime i seg av samme identitet som det nye.

Slik er det ifølge Paulus også med oppstandelsen. «Det blir sådd i vanære, men det står opp i herlighet -» (v. 43a). «Det blir sådd et legeme som hadde sjel, men et Åndens legeme står opp -» (v. 44). Jesu jordiske legeme, som var forgjengelig, måtte legges i graven å dø for at et nytt, åndelig og uforgjengelig legeme skulle stå opp. Men på tross av døden hadde den oppstandne Kristus samme identitet som den korsfestede. Det er den sannheten Paulus illustrerer med bildet av kornet og planten.

Ingen steder i Det nye testamente kommer denne sannheten konkret og synlig til uttrykk som i beretningene om Jesus som viser seg for disiplene etter oppstandelsen. I Joh 20 fortelles det at Thomas tvilte da disiplene fortalte at de hadde sett Herren. For Thomas var ikke deres vitnesbyrd tilstrekkelig. Han ville ha et håndfast bevis på at det virkelig var Jesus de hadde møtt, den legemlige, jordiske skikkelse de vandret sammen med før han døde. «Dersom jeg ikke får se naglemerkene i hendene hans og får legge fingeren i det og stikke hånden i hans side, vil jeg ikke tro», sa Thomas til de andre disiplene (v. 25). Åtte dager senere viste Jesus seg igjen. Da fikk Thomas det håndfaste bevis! Jesus henvendte seg direkte til Thomas og sa: «Kom med fingeren din, og se mine hender, og kom med hånden din og stikk den i min side. Vær ikke vantro, men troende» (v. 27). Jesus inviterte altså Thomas til selv å kjenne på hans kropp at han var det samme menneske som de hadde lært å kjenne før døden og oppstandelsen. I Lukas 24 fortelles det at disiplene ble forskrekket og redde da Jesus plutselig stod midt iblant dem. De trodde det var en ånd de så (v. 38). Da inviterte han dem (igjen) til å berøre ham, slik at de ved hans legemlighet kunne konstatere hvem han var. «Se på mine hender og føtter; det er meg. Ta på meg og se! En ånd har da ikke kjøtt og ben, som dere ser at jeg har». Dermed viste han dem sine hender og føtter. Men enda kunne de ikke tro for bare glede og undring.» (v. 39-41a) Det er som om Jesus sier: «Kjenn på mitt legeme at det er jeg. Det er jeg, min skapte identitet som har stått opp, og som nå viser seg for dere».

Men likevel. Det var noe ved den oppstandne som var så nytt og annerledes i forhold til den «gamle» jordiske skikkelse, at de ikke uten videre klarte å identifisere ham.

Om Emmaus-vandrerne fortelles det f.eks. at «det var noe som hindret dem i å se, så de ikke kjente ham igjen.» (v. 16). Disiplene ble «forskrekket og redde» da han viste seg for dem, for de trodde det var en ånd de så (v. 37). Maria Magdalena kjente ikke Jesus igjen ved graven; hun trodde det var gartneren og ba ham fortelle hvor han hadde lagt Jesus, så hun kunne ta ham med seg (Joh 20, 15). Av frykt for jødene stengte disiplene dørene der de var samlet, men Jesus kom likevel og stod midt iblant dem og sa: «Fred være med dere» (Joh 20, 19). Jesus hadde i fysisk forstand en kropp, men han gikk likevel gjennom stengte dører!

Det er denne dobbelheten som er hemmeligheten i oppstandelsen. Jesus stod kroppslig opp fra det døde. Han beholdt sin skapte identitet fra sitt jordeliv (kontinuiteten), men ble i oppstandelsen ikledt en ny, åndelig og uforgjengelig kropp (bruddet). Hvis vi skal formulere det teologiske budskap i dette, kan vi kanskje si det slik: Med oppstandelsen er Jesu seier endelig. Forsoningen er fullført, alle makter er tilintetgjort og en ny tid er begynt, som er frelsens tid. Jesu herliggjorte, åndelige legeme er tegnet på den nye tid. Det er et tegn med eskatologisk karakter, og er av den grunn så radikalt annerledes enn alt jødisk at disiplene ikke hadde noen mulighet til å skjønne og forstå det. Det overgikk deres forestillingsevne. Derfor måtte den oppstandne selv dra sløret til side, for at de skulle komme til tro på ham. Først da Jesus sa Marias navn, brøt hun ut og sa på hebraisk: «Rabbuni», som betyr mester (Joh 20, 16). Men på samme tid: Det er den korstestede Jesus fra Nasaret som «bærer» den nye kropp. Det er hans legeme som forløses og blir nytt, og det er hans frelsesgjerninger som stadfestes. Den nye frelsestid er altså utenkelig uten den korsfestedes legemlige oppstandelse. Slik blir oppstandelsen en nøkkel til forståelse at frelsen (også) gjelder det skapte menneske, menneske med ånd, sjel og legeme.

Svein Rise (f. 1946), er professor ved Norsk Lærerakademi Høgskolen, hvor han underviser i dogmatikk og livssyn. Han er bosatt på Askøy.

Menneskets verd

Menneske, våkn opp og kjenn din naturs verdighet. Kom ihu at du er skapt i Guds bilde, og selv om dette bilde ble vansiret i Adam, ble det gjenopprettet i Kristus¹

AV ANNE SAMUELSEN

Dette sitatet av pave Leo den Store (pave 440-461) har uant aktualitet for kristne i dag. Det er ikke slik lenger at samfunnets etikk og moral er en naturlig følge av kristen tro. Kristne blir stadig mer en minoritet og utsettes for press fra mange kanter, og kanskje blir noen hver av oss sløvet av de mange verdslige «selvfølgeligheter». De kjetterske tanker som Leo den Store hadde som utfordring er ikke de samme som kristne av i dag må stå imot. I vårt hjørne av verden er det relativismen og den sekulære humanismen som er den store utfordringen når det gjelder degraderingen av menneskets verd.

Humanismen defineres i vår tid av sekulære krefter. Mennesket er fokus og utgangspunkt for moralske og etiske vurderinger – tilsynelatende en flott tanke og i tråd med vår kristne tro. Det vi ser, er imidlertid at menneskets verd i stadig større grad defineres relativt. Er dette menneskelivet, sett ut fra menneskets beste; fravær av smerte og med «realiseringspotensiale», verd å leve? Er dette menneskelivet, sett ut ifra pårørendes beste, verd å ta vare på? Standarder for definisjon av menneske og dets verdi får herved variere ut ifra en hel rekke forhold – alt fra skiftende følelser og antatte begrensninger, til økonomiske forhold både hos stat og individer. «Menneske først» ... et tankegods som i dag har røtter langt inn i våre kristne forsamlinger og teologi², er altså ikke uproblematisk, og går vi denne holdningen nærmere i sømmene, kan vi komme til å se de fatale konturene av det som skjer når vi taper Guds blikk på mennesket.

FN's menneskerettighetserklæring av 1948 er et minste felles multiplum i et forsøk på definere et universalt syn på menneskeretter. Etter Berlinmurens fall i 1989-90, har menneskerettighetene blitt helt sentrale premisser for all politikk som skal ha godkjenningstempel. Følgen av dette er et enormt press i forhold til definisjon av disse rettene, noe som har ført til en relativisme «som ikke har noen grenser»³ Fordi vi ikke kan enes om hva et menneske er, kan vi heller ikke enes om retter som forholder seg til et definert menneskeverd. Et eksempel på denne relativismen er Amnestys ønsker om abort definert som menneskerett.

Fordi vi ikke lenger kommer «ihu» at vi er skapt i Guds bilde, vil de menneskelige hensyn komme før Guds. Enkelte grupper eller individer blir tilkjent mer verd enn andre. Menn får dyrere helsebehandling enn kvinner, «produktive» individer får forrang fremfor «ikke-produktive», kvinners følelser og livssituasjon kommer langt foran ufødt liv. Vi har et stadig økende press mot gradering av menneskets verd. Vitenskap, teknologi og lovgivning gjør det mulig å sortere vekk uønskede fostre. På seks år har senaborter grunnet avvik og sykdom

hos fosteret økt med 63 prosent.⁴ Medisinske muligheter gjør det nødvendig å ta avgjørelser i forhold til livets slutt, avgjørelser som fører til åpning for aktiv dødshjelp. Stadig effektivisering i hele samfunnet og kostnadsberegninger på behandling og pleie, setter prislapp på menneskers liv og helse. Faren for gradering av menneskeverdet øker med press på økonomi og hender i omsorgsyrkene. Forskjellsbehandling, og fjerning av uønskede individer (i Norge: fostre), foregår med begrunnelsen «menneskets» beste.

Legitimering av denne typen sortering finner vi for eksempel hos filosofen Jens Saugstad som knytter menneskets verd til definisjon av personstatus; rasjonell natur og evne til moralfølelse. - En definisjon som fratruer spedbarn, småbarn, mange syke, funksjonshemmede og demente det rettsvern vi til nå har tilkjent dem. Den australske filosofen Peter Singer tilkjennet slike individer et menneskeverd kun hvis de er ønsket av sine pårørende. En slik argumentasjon vil få vidtrekkende konsekvenser, ikke bare i spørsmålet om ufødt liv, men også det fødte. Et eksempel på hvor en slik argumentasjon leder hen, er Den britiske gynekologiforeningens forslag om at fødte funksjonshemmede spedbarn abortert om man hadde visst om funksjonshemmingen på forhånd. De av oss som måtte parallell føre slike holdinger med det tankegods man fant i medisinske miljø i Tyskland i årtiene før andre verdenskrig, blir i beste fall stemplet som ufine.

Vi må aldri gå trett av å fremheve menneskets verd fra unnfangelse til naturlig død, det være seg fokus på fostre, funksjonshemmede, syke eldre og demente. - Aldri la politiske nederlag tappe oss for krefter og vilje til å tale sant om mennesket. - Aldri være redd for å avsløre relativismens destruktive ansikt. Kampen for menneskets verd må ikke begrenses til kun offentlige ytringer, og dette arbeidet er ikke bare kristnes privilegium. Alle gode krefter og måter er viktige. Likevel må vi som kristne aldri glemme at vi har et helt klart kall til dette arbeidet, og også en uttømmelig kilde til kraft og inspirasjon!

De første ord som kom til meg etter at jeg hadde sagt ja til å skrive denne artikkelen, var dette ufattelige Jesu budskap til sine disipler: «Alt hva dere har gjort mot selv den ringeste av mine brødre, det har dere gjort mot meg»⁵. Dette er ikke ord bare av pedagogisk betydning for å forklare Guds blikk på Dommens dag. Som alltid når vår Herre taler, er det ord som pløyer dypere enn men-

neskets forstand og fatteevne. Dette er ord om opphav, like meget som det er om dom. Dette er ord om menneskets verd – om hva det vil si å være skapt i Guds bilde - om hvert enkelt menneskets intime tilknytning og forening med Gud. Og ikke minst: - Om det blikk vi som mennesker må ha på hverandre, - vårt kall til å elske.

Vi kan ikke definere menneskets verd i teoretiske termer, verken her eller i verden. Menneskeverdet må elskes frem i dem vi møter. Siden jeg over flere år har hatt nær tilknytning til Mor Teresasøstrene i Bergen, faller det naturlig å bruke Mor Teresa som illustrasjon på dette. Hun visste gjennom alle sine år i tjeneste for de fattigste av de fattige, at den som vil gjøre Herrens verk - å formidle håp, liv og verdighet til de utstøtte, glemte og forsømte, må leve «slik han levde»⁶. Hvis vi med troverdighet som kristne ønsker å kjempe for mennesket og dets verd, må vi leve et liv så nært vår Frelser som mulig, slik at menneskene kan se at vi lever i lyset.⁷

Mor Teresa visste, at uten Guds nærvær og nåde gjennom messefeiring, tilbedelse, bønn og Bibellesning, ville søstrene aldri kunnet utføre sitt «arbeid». Så var også mitt første møte med Mor Teresasøstrene i Bergen i kapellet - i bønn og tilbedelse. - Uten ord, uten gjerninger, hvilende i Kristus. Hver dag er for søstrene en veksling mellom stillhet, bønn og arbeid, og som en av dem sier: «Går jeg to dager uten min daglige gudstjeneste, er jeg ute av stand til å yte noe for andre». Mennesket alene kan ikke gjøre noe⁸, mens alt er mulig for Gud. Denne praksis «Gud først», kan vi alle kan tilpasse våre egne dagligliv, om vi prioriterer riktig.

Siden vi er mennesker og ikke alltid klarer å leve opp til vår Mesters budskap, må vi aldri glemme at vår verdighet henger sammen med hans tilgivelse av våre synder, en tilgivelse alle får som ber ham om det! Når kanskje så mye som 1/3 av alle norske kvinner i dag har foretatt en abort, blir det derfor viktig å være varsom med å snakke høyt om abortens sanne ansikt, uten samtidig å fremholde denne vår elskende og tilgivende Gud.

Vi er Guds redskap på jorden. Vi er hans hender, hans lys, og vi kan bare være det gjennom vårt daglige og intime vennskap med ham. Vår kristne tros utbredelse var ikke resultat av intellektuell formidling av dogmer og lære. Kristendommens store vitnesbyrd var mennesker med brennende hjerter, brennende av kjærlighet til Gud og

hans elskede skapninger. Det var mennesker som levde, led og døde for sin Gud og hans barn. De var levende vitnesbyrd for Ordet som ble Menneske! Fordi Ordet møter slik utmagret jord i vår verden, blir det desto viktigere at vi som bærer kristenavnet er oss bevisste hva det innebærer. Verden hungre etter mennesker som har evnen til å se gjennom overflate, sykdom, lidelse, rusmisbruk og masker, -mennesker som kan se like inn i kjernen av det å være menneske, som bare med et blikk, kan vekke til live bevisstheten om at hver enkelt en av oss er elsket av Gud og skapt i Guds bilde.

Måtte Gud gi oss en stadig dypere erkjennelse om at vi alle må tale det uimotståelige kjærlighetens språk til dem vi møter - i visshet om at vi i vår svakhet hver eneste dag på nytt må stille oss i lyset fra ham som er den eneste som kan bevirke et slikt under.

Kjære Jesus, hjelp oss å spre din duft hvor enn vi går. Overstrøm våre sjeler med Din Ånd og Ditt Liv. Gjennomtreng og omfavne hele vår eksistens, slik at våre liv blir en eneste utstråling av ditt. Skinn gjennom oss, og vær slik i oss at enhver sjel som vi kommer i kontakt med må føle din tilstedeværelse i vår sjel. Loft deres blikk og la dem se, ikke lenger oss men Jesus alene.⁹

¹ Fra lesninger til tidebønnene s 144.

St Olav Forlag.

² En ypperlig framstilling av dette finnes i Edward Normans «Sekularisering» St. Olav forlag 2003.

³ Janne Haaland Matlary på foredrag i Katolsk Forum Bergen 16.09.08.

⁴ Aftenposten 15.10.08 av Liv Kjersti Skjeggstad, Menneskeverd og Helene Holand, Norsk Forbund for Utviklingshemmede

⁵ Matt 25:40

⁶ Matt 25:40

⁷ 1 Joh 2:6

⁸ Joh 2:10

⁹ Joh 15:5

¹⁰ Utdrag fra daglig bønn hos Mor Teresa-søstrene.

Anne Samuelsen

(f. 1964), cand. polit., er gift og mor til to gutter. Hun er katolikk tilhørende Karmelitenes sekularorden, frilans skribent og foredragsholder og koordinator i Norge for det internasjonale bonnenettverket *Modre i Bonn*. Er varamedlem til styret i *Menneskeverd*. Bosatt i Bergen.

Hvis vi tar utgangspunkt i den første skapelsesberetningen i 1 Mos 1, kan vi dele inn det som sies om mennesket i hovedelementer som alle har sin motsvarighet i den andre skapelsesberetningen i kapittel 2. Ifølge 1,26-27 er vi skapt i Guds bilde og med oppdrag om å legge jorden og skaperverket under oss. Dette er elementer som det er verdt å se nærmere på.

MENNESKET SOM

FORVALTER

AV JAN RANTRUD

Gudbilledligheten

Uttrykket skapt i Guds bilde etter hans liknelse er bare brukt om mennesket i bibeltekstene. Siden det er dette uttrykket som konstituerer det spesifikt menneskelige i skaperverket, må vi for å finne ut hva det betyr, eliminere alt som er felles for mennesker og det øvrige skapte liv. Det blir en ganske lang liste:

● I samme setningen står det at vi er skapt som mann og kvinne. Dette er en sørgelig veik oversettelse av grunntekstens uttrykk ZAKHAR og NEQEIVAH som bokstavelig betyr henholdsvis Han som stikker/gjennomtrenger og Hun som blir gjennomboret. Akkurat samme uttrykk brukes mangfoldige ganger om dyr og hører derfor ikke med til det spesifikt menneskelige. Se 1 Mos 6,19 et al.

● Alt det vi konstitusjonelt består av - skapelsesmaterialet ADAMAH som gir oss betegnelsen ADAM - er felles for mennesker og dyr, se 2,7 og 2,19. Vår NEFESJ som vi alt etter konteksten kan oversette med Sjel, Liv, Skapning og mye annet, er helt felles. Se igjen 2,7 og 2,19. I den første skapelsesberetningen brukes NEFESJ om både sjødyr og landdyr, men ikke i det hele tatt om mennesket. Det er også verdt å legge merke til at uttrykket NEFESJ CHAIIAH som i 1,21 og 24 brukes om sjødyr og landdyr, er identisk med det mennesket blir i 2,7. Gamle jødiske bibelkommentatorer var så imponert over dette at de var ganske sikre på at våre pre-adamittiske forfedre hadde hale. Det er akkurat likedan med vår RUACH, som vi oversetter Ånd og vår NESJAMAH som vi oversetter Livs-ånde/Livspust. Og likedan med vårt BASAR som vi oversetter med Kjøtt eller Kropp. Til og med dietten vi er skapt til å holde, er helt tilsvarende for mennesker og alle dyr, slik vi ser det i 1,29 og 30.

● Enda mer betydningsfullt er det at Bibelen nevner svært mange rent religiøse begreper som felles for mennesker og dyr:

- **Velsignelse:** Bibelens første velsignelse uttales over sjødyr og fugler i 1,22 og gjentas over mennesket i 1,28.

- **Pakt:** Den aller første pakt som nevnes i Bibelen gjelder mennesker og dyr på like linje i 9,8-17. Vi finner et ekko av den i Hosea 2,18 som en profetisk visjon om den nye pakt - Det nye testamentet.

- **Frelse:** Salme 36,7 er eksplisitt på at Guds frelse gjelder både dyr og mennesker. (Tydelig på grunnteksten og i de bibeloversettelser som ikke har kamouflert innholdet).

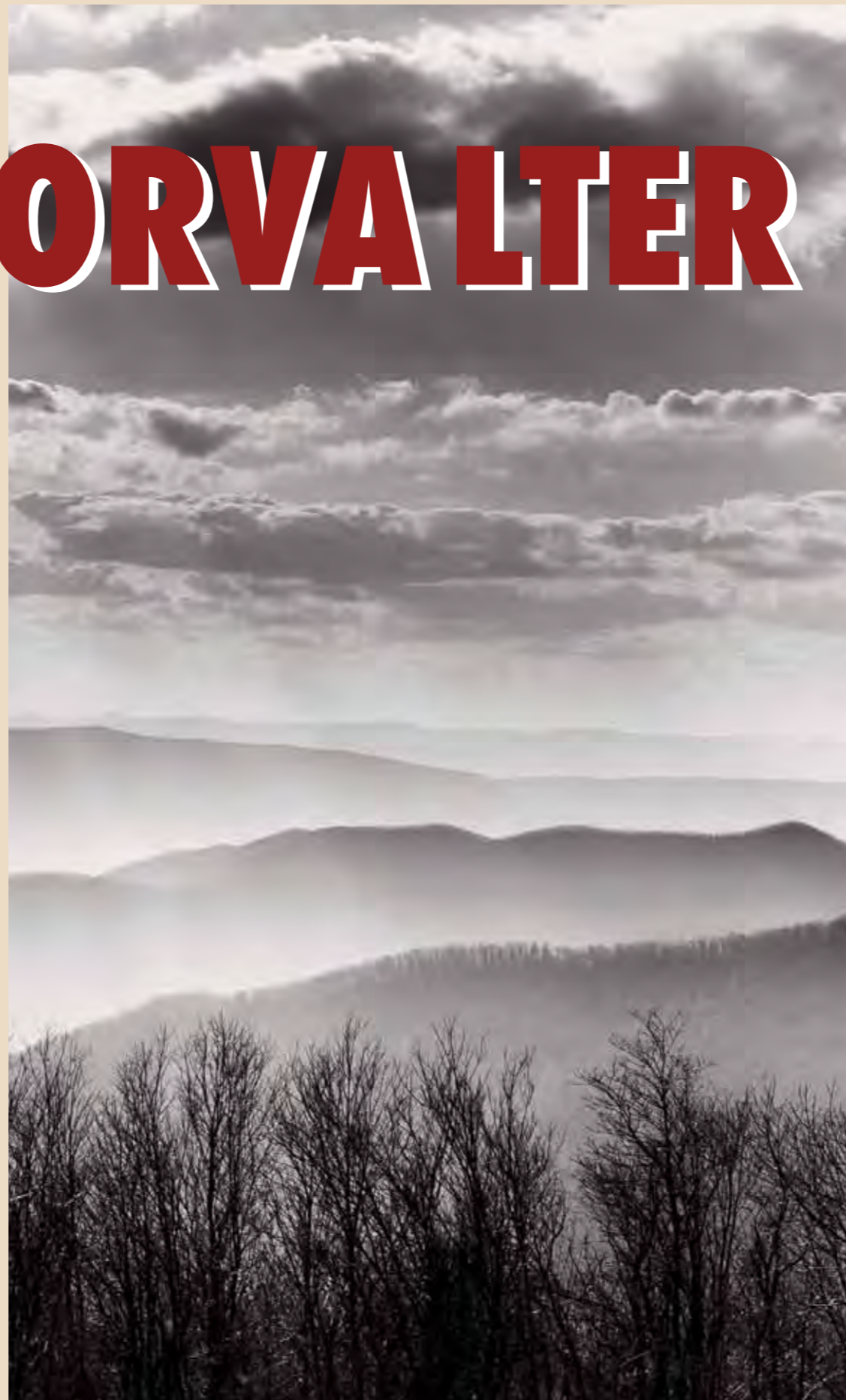
- **Omvendelse, faste, påkalling av Gud:** Alt sammen helt tydelig i Jona 3,7-10. Jona-bokens sikre plass både i jødisk og kristen profetkanon og dens bruk i NT gjør at den kan ikke avaktualiseres i kristen teologi.

- **Nærvær for Guds trone:** Blant de fire livsvesener som er nevnt bl.a. i Esekiel 1,10 og Åpenbaringen 4,7, er mennesket på like linje med løven, oksen og ørnen. Og ordet for Livsvesen er på grunnteksten det samme som Dyr. Vi er ett av dyrene og vi deler plass med dem for Guds trone.

Vi kan konkludere med at alt som er vesentlig i vårt gudsførelse er noe vi deler med dyrene. Det som gjenstår som eksplisitt tilhørende gudbilledligheten er da det vi kaller råderetts-utsagnene i 1 Mos 1,26 og 28:

Og Gud sa: La oss gjøre mennesker i vårt bilde, etter vår liknelse. De skal råde over havets fisker og over himmelens fugler, over feet og over all jorden, og over hvert kryp som rører seg på jorden. (1 Mos 1,26)

Og Gud velsignet dem og Gud sa til dem: Vær fruktbar og bli mange, fyll jorden, legg den under dere og råd over havets fisker og himmelens fugler og over alt levende som rører seg på jorden. (1 Mos 1,28)

Vi må se nærmere på ordbruken her. De hebraiske verbene JARAD og KAVAS har en grunnbetydning av å trække ned og underkue. Men bruken av dem i både nær- og fjernkontekst viser noen svært betydningsfulle aspekter. I den greske LXX-oversettelsen skal himmelssene i 1,18 utføre samme gjerning over dagen og natten. Nytestamentlig bruk av samme uttrykk i eksempelvis Markus 10,42-44 kontrasterer hedningenes måte å herske på med Jesu disiplers opp-ned hierarki med tjeneren øverst. I skapelsestekstenes sammenheng finner vi det motsvarige uttrykket i 2,15 hvor mennesket innsettes til å tjene Guds skaperverk. Her brukes verbet AVAD som bærer betydningen Være slave for.

Vårt herske-tjene forhold overfor øvrige skapninger illustreres også av Paulus' bruk av Jes 11,10 når han i Rom 15,12 setter Messias' hersking over hedningefolkene som grunn for at de skal se til ham som sitt håp.

Det betyr at i en helbibelsk sammenheng er vi skapt til å bruke vår myndighet over dyrene på en måte som gir dem håp om liv og velferd gjennom vår gjerning. Dette går igjen i flere sammenhenger. Sabbatsbudene og sabbatsårsbudene i 2 Mos 20,10; 23,11f; 3 Mos 25,7; 5 Mos 5,14 gir dyr rett til sabbatshvile og til å leve av menneskers arbeid på samme måte som alle kategorier mennesker. Det betyr at de grunnleggende menneskerettigheter vi kan lese ut av Bibelens tekster, også gjelder dyr.

Råderett og meny

Vår gudbilledlighet og vår myndighetsposisjon i skaperverket er også uløselig knyttet til menyen. 1,29 og 30 setter både oss og dyrene på entydig vegetarkost. Dette kan ikke oversees. Når vår spiseseddel forandres i 9,3 og vi får tillatelse til å leve som åtseletere står det i en sammenheng hvor vår fruktbarhetsvelsignelse er intakt, men hvor utsagnene om å styre og råde er opphevet og erstattet med beskrivelse av den frykt og redsel vi sprer rundt oss. Vår råderett er altså uløselig knyttet til at vi lever uten å drepe våre medskapninger. Det betyr at vi bedriver grovt bibelmisbruk hvis vi prøver å legitimere jakt, slaktning og kjøttspising ut fra skaperordningene. Vi har tillatelse til å ete lik av døde dyr, men det er bare vegetarianere som har råderett i Guds verden.

I denne verden står vi igjen som de skapningene som alle andre skapninger skal sette sitt håp til, på samme måte som vi setter vårt håp til Kristus.

»For skapningen venter og lengter etter at Guds barn skal åpenbares. Skapningen ble jo lagt under forgjengelighet, ikke frivillig, men etter hans vilje som la den under forgjengelighet, i håp om at også skapningen skal bli frigjort fra trelldommen under forgjengeligheten, og nå fram til Guds barns frihet i herligheten. For vi vet at hele skapningen til denne stund sukker sammen og stønner sammen som i veer.» (Rom 8,19-22)

Livsetikk og forvaltning

Vi har sviktet og underslått Guds ord og bud om vår oppgave i verden i vår forkynnelse og lære. Vi er gode på å forkynne Bibelens livsetikk i saker som abort og evtanasi. Men vi har latt underlivsetikken fortrenge vesentlige og tydelige sider ved Guds ord, bud og formaninger til oss. Vårt forhold til naturen og medskapningene er ikke noe adiaforon, men avgjørende for vår frelse eller fortapelse. Vi ville gjøre vel i å lytte til gamle biskop Erik Pontoppidan som i katekismeboken *Sandhed til Gudfrygtighet* spør: «Er grusomhet mot dyrene synd?» Og svarer med et stort JA! Og henvisning til Ordspråkene 12,10, som lyder: «Den rettferdige har omsorg for sin buskap, men den ugudeliges hjerte er hårdt.»

Det vil si: Hvis vi ikke forkynner som synd slike hjerteløse overgrep mot våre medskapninger som pelsdyrhold, som bare fungerer for å tilfredsstille et helt unødvendig luksusforbruk, overdrevet kjøttkonsum som er den mest miljø-ødeleggende uvanen vi har, industrielt husdyrhold, hvalfangst og utrydding av naturlige dyrearter fra vår fauna, leder vi våre medmennesker rett i fortapelsen!

Gud skal ødelegge dem som ødelegger jorden, sier Åpenbaringen 11,18!

Bibelens tekster om mennesket og skaperverket formaner alle de som forvalter hans ord til omvendelse.

Jeg henviser ellers til min bok: «Hva i all verden?», utgitt på Luther Forlag 2007.

Jan Rantrud
(f. 1949), er teolog og underviser på Norsk Lærerakademi Lærerhøgskolen, bosatt på Frekhaug

Skapt i Guds bilde, til mann og kvinne

Mennesket kjennetegnes ved å kunne hengi seg til og elske en annen. Sammen formidler vi kjærlighetens vesen, vi som er skapt i Kjærlighetens bilde.

AV STEIN SOLBERG

Innledning

Skapelsen av kjønnene er en hemmelighet, der alt ikke er åpenbart. Vi trenger lys i Ordet og hjelp fra hverandre som menn og kvinner for å forstå denne dimensjon. Vi må stride for det jøde-kristne syn på mann og kvinne, men ikke bare strides. Vi må også søke sammen for å trenge inn i mysteriet, lytte til Ordet, se hvordan vi utfyller hverandre som kjønn i lys av Herrens plan for oss.

Mange har skrevet om dette temaet. Og fortsatt vil mye skrives. Personlig har jeg vært opptatt av skapelsen av kjønnene fra omvendelsen av. Diskusjonen om mann-kvinne, spørsmålet om kvinnelige prester og tjenestedeling var svært aktuelt i mitt teologistudium og er det fortsatt. Og spesielt aktuell har saken blitt i forbindelse med mitt Living Waters-engasjement, hvor vi møter en mengde medmennesker som strever med spørsmål rundt selve kjønnsidentiteten. Hva er det å være mann og kvinne? Hva er maskulinitet og femininitet? Hvorfor tiltrekkes jeg av samme kjønn? Det å være skapt til mann og kvinne er høyst aktuelt og omfattende – og kontroversielt.

1. Guds bilde i skapelsen

Jeg skal ikke forsøke å si alt om Guds bildet, men konsentrere meg om Guds bilde som mann og kvinne. Først: Det at mennesket eier Guds bilde betyr:

- Vi avspeiler Gud – (liksom Kristus). Hebr 1,3; Kol 1,15.
- Er herlige, rettferdige og sanne. (Jf. Efes 4,24)
- Oppreiste, dvs. vi står i en spesiell relasjon til Skaperen.
- Vi hersker over fisker, fugler og dyr og hele verden liksom Gud (v.26.)
- Vårt kall å tilbe Ham.

2. Både mannen og kvinnen

Guds bilde er imidlertid ikke bare en individuell størrelse. Guds bilde er primært mannen og kvinnen. Mennesket er ikke bare mann. Ordene i 1 Mos 1,27 er et oppgjør med all mannsjåvinisme og mannsopphøyelse. «I tillegg til menn finnes det også kvinnfolk», er et fullstendig ubibelsk utsagn. Mennesket er mann og kvinne! Begge kjønn avspeiler Gud. Dette glemmes eller overses i dag. Vi avbilder ikke Gud bare som enkeltmennesker. Men sammen. Mannen og kvinnen er, om jeg kan si det, to «halvdeler» av Guds bilde. (Og av

menneskeheten.) Sammen er vi totaliteten og fylde av Guds bilde. Det komplette mennesket er mann og kvinne.

Guds vesen er kjærlighet. Hans vesen er å elske en annen, dele alt med en annen og hengi seg til en annen. Han er et guddommelig jeg som søker et du. Mennesket kjennetegnes derfor ved å kunne hengi seg til og elske en annen. Sammen formidler vi kjærlighetens vesen, vi som er skapt i Kjærlighetens bilde. Når Adam og Eva erfarte sin egen kjærlighet så de langt inn i Guds eget vesen. De ante trolig også at de var et bilde på forholdet Gud og mennesker, på Kristus og kirken. «Denne hemmelighet er stor», skriver Paulus. «Jeg taler her om Kristus og menigheten» (Efes 5,32).

Det at mannen og kvinnen er skapt i Guds bilde betyr at det er en «mannlig» og «kvinnelig» (eller bedre: en maskulin og en feminin) side i selveste Gud. Ikke i biologisk, men transcendent forstand. Gud er ikke «Mann-Kvinne», men det maskuline og feminine har sitt opphav i Guds vesen. Dette betyr også at det mannlige alene eller feminine alene ikke kan åpenbare Gud. Dersom det bare var menn eller bare kvinner på jord, kunne ikke helheten i Guds

bilde avspeiles. Fylden av Guds vesen sees bare i foreningen mellom mannen og kvinnen. (Eller rettere: Mellom det maskuline og det feminine).

Denne sannhet gjelder ikke bare for ekteskapet, men også i kirke og samfunn. Vi er bestemt til å være ett. Være én ånd og én sjel. I ekteskapet er mannen og kvinnen dessuten ett kjød. Her åpenbares en ny dimensjon ved Guds bilde. Gud er Skaperen. Mennesket avspeiler Ham når vi «skaper et nytt liv». Bare mannen og kvinnen sammen kan skape et nytt kjød = barnet.

3. Skapelsen av kvinnen

Jeg skal ikke diskutere historisiteten i skapelsesberetningene. Kort vil jeg si: Dersom Bibelens første kapitler ikke er («ur») historie, med hvilken rett har vi da til å kanonisere 1 Mos 1,27 og betrakte det øvrige stoffet som historisk illegitimt? For øvrig siterer Skriften ofte fra 1 Mos 1-3. Uten å blunke.

1 Mos 2,18ff åpenbarer en annen side ved hemmeligheten mellom mannen og kvinnen enn 1,27. Mennesket er, som vi har sett, ikke skapt for å være isolert og alene. Vi er skapt for å ha samfunn, v.18. En «medhjelp» eller «divshjelp» betyr her en som utfyller, kompletterer og gjør hel. En som tilsvaret det andre kjønn. Som hånd i hanske. Ja, ezer brukes i GT mest om Gud. Eva er Guds feminine hjelp for Adam. Og omvendt! - Dette er et rikt avsnitt: Ikke et dyr eller det samme kjønn kunne møte Adams innerste lengsel. Ikke engang Gud. Bare det motsatte – det andre (hetero) - kjønn.

Kvinnen ble ikke tatt av jorden, men av mannen. Av hans side. Adam fikk dermed et tomrom som bare kvinnen kunne fylle! Bare hun «passet inn» i hjertegapet. Det samme tomrom er bygd inn i Eva. Slik er det med enhver mann og kvinne. Kvinnen eier en fylde av femininitet som mannen lengter etter. Og omvendt. Mannen har en maskulinitet som hun søker å bli komplett ved. Vi lengter etter «det andre» i «den andre». Vi er andre – hetero – orientert. Alle er derfor fundamentalt og potensielt hetero-seksuelle/emosjonelle i lys av skapelsen.

Skapelsen av kvinnen forkynner utfylling mellom kjønnene. En komplettering. Vårt liv og våre personer blir relasjonelt, identitetsmessig og seksuelt komplette bare sammen med det motsatte kjønn - når kjønnene utfyller hverandre i avhengighet. Det betyr ikke at en må være gift for å demonstrere denne komplettering. (Dessverre er faktisk noen ekteskap mindre kompletterende enn ugifte som samarbeider.) Hva erfarte så Adam når han møtte Eva?

Hans (ur)ensomhet blir fylt. Eva er ikke en fremmed. Han er mann - ish. Hun er kvinne - isha. Dette betyr at mannen og kvinnen er ett. De er to sider av samme sak. Adam finner seg selv i henne. Han møter et «du» som han kan dele alt med. Men ikke bare det.

Han erfarer å bli komplett/hel hos henne som utfyller ham.

Han får identitet. Personlig identitet får vi ikke minst i relasjon til andre mennesker. Kjønnsideidentitet, som er sentrum i vår identitet, får vi i møte med vår Far som har designet meg og med det motsatte kjønn. Adam skjønnte først hvem han var som mann når han møtte «den andre». Ikke den samme. Det samme gjaldt Eva.

Eva/kvinnen er så lik Adam/mannen at hun fullt og helt kan møte ham på det menneskelige plan. Samtidig er hun så ulik at han trekkes ut av selvkretsingen. Adam skjønner hvem han er. Han får identitet – Han er mann, og erfarer det på dypet, i møte med det motsatte kjønn. Som Karl Barth (d.1968) har sagt det: «Hvis Eva bare var som han (Adam), en tallmessig mangfoldiggjøring av ham, ville ikke hans ensomhet bli fjernet. Et slikt menneske ville ikke stå for ham som en annen. Han ville bare gjenkjenne seg selv i det.» Vi får ikke full identitet i møte med og foran det samme kjønn. Bare i en respektfull og kjærlig relasjon til det andre kjønn kan vi begynne en spennende oppdagelsesreise i hverandres verden. Adam og Eva fant her likheter og forskjeller mellom hverandre i ånd, sjel og kropp.

Børre Knudsen sier: «Adam oversetter vi med menneske. Men straks mennesket har

funnet kvinnen, oversetter vi Adam med mann. For først da blir han mann. Først da opplever han seg selv som mann. Først da har du polariteten mann og kvinne. Og fra nå av er det disse to sammen som er mennesket. Det er uopplevelsen som beskrives her. Den gjentar seg gjennom historien hver gang en mann finner en kvinne... Han finner igjen helheten i sitt liv».

Med hvilken rett kan vi snakke om det maskuline og feminine?

1. Kjønn og maskulinitet/femininitet

I 1 Mos 1,27 leser vi: Og Gud skapte mennesket i sitt bilde, i Guds bilde skapte han det, til mann og kvinne skapte han dem. Ordene «til mann og kvinne», kan oversettes «til maskulinum og femininum skapte han dem». Hebr. zakar unekveva bara otam er sterke kjønnsord og kan best gjengis på norsk med «til mannlige og kvinnelige skapte han dem» eller helst ved de nevnte latinske ord. Ordene betegner ikke bare kjønnsforskjeller. Da kunne vi oversatt ordene med «hann» og «hun». Mennesket i en maskulin og feminin utgave er trukket inn i Guds eget vesen og bilde. Det er en maskulin og feminin dimensjon i selveste Gud som vi avbilder.

Vi kan ikke si at Gud har kjønn, men genus, et ord for «opphav», «opprikkelse.» Begrepene maskulinitet og femininitet betegner denne genus-side. De er «transcendente» og har et guddommelig opphav. Problemet er at vi mangler ord på norsk for denne dimensjon slik vi har på engelsk og latin, hvor der skilles mellom sexus og genus, sexuality and male/female. Det at vi mangler begreper og blander kjønn med genus, skaper mye rot i norsk sammenheng. Ordene i 1 Mos 1,27 har ikke primært en kjønnside, men en «genus (gender) side».

Gender = genus (mask/fem) er altså en dypere og videre side, noe mye mer grunnleggende enn kjønn og seksualitet. Genus har sin rot i Gud. Det enkelte kjønn, dvs. mannen og kvinnen er en konkret mani-

Forts. side 16

Skapt i Guds bilde

Fort. fra side 15

festasjon av det maskuline/feminine. Men disse to ting faller ikke sammen. Dessuten har både mannen og kvinnen en maskulin og feminin side, skapt som de er av helhetens Gud og født både av far og mor. Men mannen skal finne sin primære identitet i det maskuline og kvinnen i det feminine, i balanse med det andre genus i seg.

2. Selve begrepene/ordene som brukes

Det ordet vi har oversatt mann/mannlig (zakar) betyr egentlig «noe som trenger seg inn, noe skarpt som kommer inn utenfra.» Ordet for kvinne (nekeva) kan oversettes med «en kilde, fordypning eller en hule/gruve». Med verdifulle stener i. (Esek.28,13: Om en juvelers/gullsmeds arbeid). Eller «noe som omslutter».

Mannen trenger igjennom. Kvinnen er hun som omslutter nærer, bærer og verner det verdifulle fosteret, barnet og andre. Selve ordene sier mye om oss. De hebraiske ord er nakne og direkte. Og kan brukes om selve kjønnsorganene. Vi pakker oversettelsen inn. Ikke bare ordene, men også hebraisk tenkning er annerledes enn vår. Når det brukes slike ord om mannen og kvinnen, taler dette om selve personligheten og helheten. Det maskuline/mannlige og det feminine/kvinnelige beskrives som konkav (innbuet) og konveks (utbuet). Den ene går innover, den andre utover. Eller som venstre og høyrehånden. Selve vår kropp avspeiles gjennom kjønnsorganene. Men ordene på hebraisk peker utover det seksuelle. Vi utfyller hverandre som personer mye dypere enn bare på det seksuelle plan.

Karl Stern (jøde-kristen psykiater og filosof) sier: «Det er et syn som er like gammelt som historien at måten vi utfyller hverandre på ikke begrenser seg til det fysiske, men til mannens og kvinnens karakter». Vår norske feministiske teologi har naturlig nok problemer med et slikt utsagn. Noe annet vi lærer av selve ordene her i 1 Mos 1 og 2, er at Skriften forkynner polaritet (motsatte sider) og komplementaritet: Mannlig (zakar) kvinnelig (nekeva) er forskjellig, utfyllende, ubegripelig og herlig tilpasset hverandre.

Noen konsekvenser

Ifølge skapelsesordene om mann og kvinne er mannen en gjennombrøyer, en inntrenger i positiv forstand. Kvinnen er en mottager. Her ser vi noe av det grunnleggende ved det

maskuline og feminine. Ikke bare i forhold til det seksuelle og det å skape barn sammen. Men også i all annen samhandling. Kvinnen er dessuten tatt av Adams side. Hun er primært et kraftfullt relasjonsmenneske. Adam er tatt av jord. Han er et «arbeids»-/gjerningsmenneske. Det feminine er primært væren og nærværende, det maskuline er gjøren og handlende. Det feminine kan romme et barn, ja, også Guds egen Sønn. Som Maria, som vernet og ble et hjem for Gudesønnen og menigheten. Det maskuline kjønn har kall til å skjære igjennom, initiere, angripe alle trusler og verne det feminine med-menneske og barnet. Også i lys Kristus og kirken, som brudgom-brud (bl. a. Efes 5) ser vi at Jesus tar initiativ og griper inn til frelse. Han gir seg selv og kjemper for sitt legeme, kirken. Menigheten er væren, mottager og lar seg frelse. Han elsker og redder. - Bruden tror, elsker og ærer Ham tilbake.

Ordpåret kjærlighet og sannhet faller også sammen med disse to dimensjoner og dermed i Guds vesen. Karl Stern omtaler den hellige spenning slik: «Det må være en balanse mellom kontemplasjon og aksjon». Jeg vil føye til at det feminine og maskuline også må avspeiles i balansen mellom mystikk og dogmatikk, væren og gjøren, lytte og lyde. Og dessuten: Eva ble skapt sist. I lys av oppbygningen av skapelsestrinnene er mennesket skapelsens krone. Og Eva er mannens krone. Hun er finalen. Ingen kunne erstatte Eva for Adam. Hun er den uerstattelige skjønnhet, som avpeiler Han som er Skjønnheten. - Dessuten stod begge to foran sin Far og Skaper og hørte befalingen om å råde over jorden. Ikke bare Adam, men begge to skal utfylle hverandre i det store prosjekt det er å kultivere og utforske Guds verden.

Nyskapelsen av Guds bilde

Nyskapelsen av Guds bilde er ikke temaet her. Men dets forlengelse. For bildet er falent og ikke intakt, slik kirken taler i dag! Nyskapelsen er også en hovedsak i vårt arbeid med mennesker som strever med kjønnsidentitet og samkjønnsproblematikk. Jeg er overbevist om at kjønnsforvirringen i hjem og samfunn skaper en «kjønnsidentitets-forstyrrelse» i våre barn. Denne forvirring og ikke minst en manglende bekreftelse og aksept fra foreldre, venner og andre av samme kjønn, skaper et vakuum av lengsler som lett kan erotiseres i forhold til samme kjønn.

Jeg vil kort peke på noen kilder til gjenopprettelse av Guds bilde, enten det gjelder

kjønnsperspektiv eller helliggjørelsen i vid forstand:

1. Allerede i inkarnasjonen begynte gjenskapelsen av menneskeheten. Den siste Adam, Kristus er Guds Bilde, som forener Gud og alt menneskelig i seg. Ireneus forkynte dette kraftfullt: «Da Kristus ble inkarnert og ble menneske, rekapitulerte Han [dvs. «samlet Han opp»] i seg hele den lange linje av det menneskelige kjønn og gir oss frelsen tilbake, slik at det vi tapte i Adam [å være Guds bilde], er gjenvunnet i Kristus.» Både splittelsen mellom kjønnene og mitt forholdt til det maskuline/feminine i meg forsones. Ved Ordet, dåpen og troen forenes jeg med Ham som forener meg til et hele.

2. Kristi korsdød har direkte relevans for vår kjønnsidentitet. På korset bærer Kristus alt. Inklusivt våre liv med synder og indre sår. Hvis vi er krenket i selve vår kjønnsidentitet som mann og kvinne, kan også disse sår begynne å leges. Vi får «legedom ved Hans sår», som i hebraisk kontekst betyr legedom for hele personligheten. I dåp og bekjennelse foran korset, korsfestes det gamle bilde.

3. I Kristi oppstandelse oppstår ikke bare en nøytral personlighetside ved oss. Kristi oppstandelse (og foreningen med Ham) er oppstandelsen av det nye bilde, det sanne jeg. Selve mannen og kvinnen (det maskuline og feminine), det sanne hetero-jeg oppstår og fornyes. I Ham får vi del i Hans vidunderlige heteroseksuelle nyskapelse.

4. Den Hellige Ånd løfter vår tros øyne mot vår Fader gjennom Ordet. Vi står i samme posisjon som det første menneskepar som fikk identitet og ikke minst kjønnsidentitet ved å høre Hans bekræftende ord: «Du er min elskede sønn og datter. I hvem jeg har velbehag». De fikk se inn i Skaperens stående øyne som lystet av stolthet mot dem. I Kristus kan vi fortsette med det.

Stein Solberg
(f. 1952) er teolog. Han har vært evangelist i Indremisjonen og vikarprest i Halden. Solberg er nå engasjert i stiftelsen Levende Steiner og er leder for Living Waters. Han har deltatt i revisjonen av Norsk Bibel, har skrevet en rekke artikler og flere bøker. Han er bosatt i Halden.

TIL HELHET

Forum for seksualitet og tro

–Til Helhet ønsker å tilby hjelp og støtte til mennesker som kjemper med ulike sider av sin seksualitet, sier styreleder Erling Lundeby.
Foto: Boe Johannes Hermansen.

AV BOE JOHANNES HERMANSEN

Til Helhet vil arbeide for å fremme et bibelsk underbygd syn på kjønn, seksualitet og samliv, og større åpenhet og forståelse i kirke og samfunn, forteller styreleder Erling Lundeby.

Forumet - som har vært i virksomhet siden 1998 - vil holde fram det positive syn på seksualitet og samliv som Bibelen beskriver.

-Vår virksomhet er basert på overbevisningen om at mennesket er skapt som mann eller kvinne, og ekteskapet mellom én mann og én kvinne er den rette og gode ramme om det seksuelle samliv, sier Lundeby, som til daglig er førstelektor ved Fjellhaug skoler, og bosatt i Råde.

I dag er det tverrkirkelige kontaktforumet tilknyttet Den Evangelisk Lutherske Frikirke, Det norske Misjonsforbund, Indremisjonsforbundet, Kontaktutvalget for Pinsebevegelsen, Norges Kristelige Student- og Skoleungdomslag, Normisjon og Norsk Luthersk Misjonssamband.

-Vi er i samtale med flere kirker og orga-

nisasjoner som vi regner med vil slutte seg til, fortsetter han.

- I pakt med vår basis ønsker vi å tilby hjelp og støtte til mennesker som kjemper med ulike sider av sin seksualitet. Vi vil være med å formidle tro på at en kan leve et meningsfullt liv i seksuell avholdenhet uansett seksuell orientering, og at forandring av seksuell orientering er mulig, sier Lundeby.

-En annen viktig oppgave er å inspirere til holdningsskapende arbeid i kirke og samfunn, og arbeide for å fremme respekt, omsorg og forståelse for menneskeverdet og motvirke fordommer. I den sammenheng innhenter og anvender vi den kunnskap som finnes innen samfunnsvitenskaplig, psykologisk og teologisk forskning på dette området. Vi er også et høringsorgan i spørsmål som angår samliv og seksualitet i kirke og samfunn.

-Vi ønsker også å styrke kompetansen til dem som har veilederfunksjoner i kirke og organisasjon. Det er så viktig at vi kan snakke sant om det som skjer i livet. Det er avgjørende at vi har et språk som vi er trygge på,

understreker styrelederen, som forteller at forumet både arrangerer egne konferanser og formidle informasjon om andre faglige samlinger i inn- og utland.

Lundeby sier han er ulykkelig for vedtak i Den norske kirke som er fattet når det gjelder å sidestille ulikt syn på homofilt samliv.

- Det gir folk mindre hjelp til å orientere seg når det gjelder seksualitet. En seksuell legning er ikke gitt eller en konstant faktor. Å snakke om at mennesket er «skapt sånn» er en lettvinnt måte, som ikke har rot i virkeligheten, sier han.

Styret i Til Helhet består av, foruten Erling Lundeby, Janne Roland, Jens Fredrik Brenne, Bernt Greger Olsen og Erlend Høydalsvik.

Forumets hjemmeside er: www.tilhelhet.no. No mens e-mail-adresen er: post@tilhelhet.no

-Til nå har arbeidet vært drevet på frivillig basis. Men vi håper å få økonomi til å ansatte en person i en deltidsstilling, legger Lundeby til.

Gud eller mammon

En står på trappen utenfor huset hans. Litt anspent. Ringer på. Han på trappen skal gi en viktig, men vanskelig beskjed. Han der inne setter fra seg kaffekoppen og går mot døren. Og lurert på om det er venner eller bare noen som skal prakke på ham noe, eller...

Snart etter er kanskje hele avbrytelsen over. Hus-eieren vet godt hvordan han får det til: - «Takk jeg klarer meg utmerket med det jeg har». «Er nok ikke interessert, nei».

Eller det er en helt annen tone som utspiller seg fra ham som har reist seg fra godstolen sin: - «Det var sannelig godt du sa fra. Takk skal du ha! Jeg skal gjøre noe med det med én gang».

Gjennom sitt ord er Herren på vei inn mot vårt hus - der vi lever våre liv, fyller våre sinn, tar våre valg og står på i vårt strev. Herren er på terskelen til vårt hjertes hus og må og vil ha sagt oss:

**Det er umulig å tjene to herrer.
Enten Gud eller Mammon.**

Mt 6.24-34

AV ULF ASP

Men hva slags svar får han på dette budskap til oss? Mange vil i praksis med betydelig personlig tyngde insistere: Å jo da! Det er faktisk mulig å tjene to herrer. Vi har levd godt med det i årevis. Vi tror på Gud vår skaper og far og vi kan ikke tenke oss å leve uten den materielle levestandard og kjøpekraft vi har opparbeidet oss.

Samtalen om dette kan fort bli helt uinteressant og behovet for raskt å avslutte samtalen på trappen kan bli stort. Om vi ikke er øvet i å la det gjelde sånn bare mer teoretisk.

En materielt ganske velstående, tidlig pensjonert kristen spurte meg retorisk for en tid siden: Tror du Gud vil at vi på grunn av noen klimaendringer (som han for øvrig benektet kategorisk skyldtes mennesker)

skal forandre den livsstil vi har oppnådd? En endring i forhold til forbruk og privat økonomi syntes å være like utenkelig som å forandre selve trosbekjennelsen. Og han var helt ærlig på det.

Fantastisk flott - og farlig krevende

Mammon er navnet Herren bruker på fenomenet penger og den dynamikk som pengene skaper i forhold til våre hjerter. Og Mammons ansikt uten maske er ansiktet til en farlig sterk manipulerende maktperson. Ja verre enn det: en demonisk potent personlig og strategisk makt. Han steller i stand et invaderende maskineri av pengene og gjennom det får han sitt grep om oss.

Islandske banker og mange islandske forbrukere ble en tid løftet til værs av en økonomisk

sprudlende geisir! Det har vært magisk herlige oppgangstider. Mange andre land og forbrukere har også opplevd sitt.

Siden finansmarkedet raknet har mange lands ansvarlige stått fram med tilkjempet ro og enten lovet, eller bedt om: hjelpe-tiltak! Ordet krise har slått inn med uro og angst i millioner av menneskers hjerter. Mammon - fantastisk flott er hun - og uhyggelig forførende og kynisk. Etterlater seg gjerne sin ofre uten fnugg av omsorg.

Som skjøgen i Åpenbaringsboken – Johs Åp kap. 17 og 18. Hun skildres for våre øyne i bilder gitt oss av Herren gjennom Johannes. Skjøgen er for en tid på ferde med gedigen velstandsvekst gjennom sitt regime av kjøp og salg. Hun er dynamisk og tiltrekkende vakker og har en fantastisk utstråling, serverer vin og beruser folk. Og folk får sin

vilje med henne og hun prostituerer seg gladelig. Målbevisst rører hun ved sterke drifter og lengsler i oss.

For tiden ligger det tungt på mange samfunns-aktørers agenda: hvordan skal vi få farten og forbruket og veksten opp igjen? Er ikke skjøgen selve svaret? Er det ikke nettopp hennes baby-lonske imperium vi av alle kref-ter må hjelpe videre? Om bare hun får fortsette, er alt igjen til salgs og billig nok: Bestill i dag! Få det bedre! Mer! Mer!

Bildet av horehus og handelshus går over i hverandre i det Herren åpenbarer skal skje framover mot avslutningen.

Dra ut fra henne!

Johannes blir plassert i ødemar-ken for å se klart og høre hva som nå gjelder for Guds folk: Dra ut fra henne, mitt folk! Guds folk skal trekke seg tilbake og ut

som fra et synkende skip. I synet ser plutselig Johannes en stor steinblokk gå rett i havet og til bunns. Og får høre at slik skal det ende med Skjøgens by. Den skal gå til grunne og bli et forferdelig tomt og livsforlatt sted.

Det viser seg da også hvordan skjøgen har et totalt ufølsomt og hovmodig hjerte og bryr seg intet om de fattige. Når hun ødelegges, gråter derimot alle shipping-folk og handelsfolk. Alle som ble tiltrukket og lot seg beruse, ble nemlig sveket. Dette er utroskaps fengslende og tragiske historie: sanselig tiltrekking, beføling. Og alle vil ha: mer! Og intet føles galt, men godt. De siste tiders vellevnet blir her vist oss og avmaskert.

Skjøgen skal miste all sin makt og utstråling og vareflommen og alle hennes herlighet blir tatt fra henne. Overmål av prakt blir til overmål av pine. Også for de som deltok og lot seg forføre.

Mammon skildres i Skriften som en personlig forførende makt i spill med begjæret. Det skjer noe i forbrukersamfunnet. Ting står aldri stille. Hele tiden spilles det på utilfredsheten og det umettelige begjæret. Om klærne er varme nok, eller hele, er helt uvesentlig. Om de matcher sesongens mote er derimot det avgjørende. Nye trender skapes hele tiden. Kroppen og dens lyster er i sentrum. La den nyte, kle den flott, forfrisk den, underhold den, stimuler den. Reis! En mengde budskap formuleres flott og illustreres for å tenne vår lengsel etter frihet, liv og glede. Budskapene, i skjøgens regi, leder raskt og ubemerket til noe som kan kjøpes for penger. Slik skjer Mammons favntak og overgrep.

Utilfredsheten er gull verd

Den ulykkelige forbruker er den mest interessante, den bekymrede. Utilfredsheten inne i oss er gull verd. Den lønner seg for varehandelen - maskineriet øker farten. Høytstående kulturer har ofte fordømt grådigheten. Vi lever i en kultur som har gjort grådighet til en dyd av nødvendighet. Lysten til å ha mer er det som skaper videre fremskritt og velstand. Politikere kan av og til bønnfalle samfunnets borgere: kjøp mer! Bare slik kan nasjonen berges fra nedgangstider: Dyrk Mammon.

En avgud oppstår der mennesker velger å hengi seg til en løgn. Løgner om Gud: Vi kan tjene ham - og Mammon! Løgner om mennesket: kroppen er det vesentlige og lystene leder oss til det høyeste gode.

Får vi Mammons løgn med oss inn i våre menighetsliv også når vi spør: hva lønner

seg for meg her? Hva får jeg igjen for å være her? Når vi rett og slett bare er villige til å tjene Gud med sideblikk til egen posisjon og ære, til hva jeg får igjen for det?

Men avguder krever offer: ærlighet, kjærlighet, troskap i ekteskapet, barns behov, solidaritet med de fattige, respekt for skaperverket.

Vi skal være varsomme når vi tolker krisene i verden, men samtidig skal vi gi akt på tegnene. Kjøpmennene på jorden er blitt rike av hennes overrådige vellevnet. Og stadig skal vi være våkne og ta inn røsten fra himmelen: kom ut fra henne, mitt folk!

Jakka kan lappes og tjene meg videre

La oss oftere og bevisst sette oss ned i glede over det enkle, det vi trenger og får av Guds milde hånd. Dele brød og to slags pålegg og friskt vann som en gave. Hva med å lappe den gamle jakka og kjenne takknemlighet over at den igjen er hel og kan tjene meg videre? Hvilken annerledes glede det er å trekke seg tilbake i troskap mot det første bud, kjenne på sin egen pust og ta imot at livet holdes oppe av Gud. Stadig å åpne sitt sinn for Guds nåde og for sannheten og ta imot av Herrens kjærlighet og fred - som overgår all forstand. Hvordan det mest ut-søkte reklamespråk blir en grell kontrast med sin ofte glansede løgn!

En avdød eldre søster i en av menighetene så nok litt kjedelig ut. Inntil jeg ble kjent med henne. En smittende glede bodde i henne over Jesus og over en lys åpen himmel foran henne. Svært så fri var hun i forhold til Mammons grep - og glødende opptatt av andres frelse. Kjærlig og gavmildt involvert var hun med sine begrensede økonomiske midler.

Slik vil Han det skal være. Og da er ikke Jesus med sitt program for oss, avvist på trappen. Da er han blitt med inn.

En nådig tillatelse

Når du er innstilt på de ting som forgår, de ting vi har adgang til ved Mammon, ja da kommer også bekymringene og krever sin store plass i vårt indre. Hvor mye som er vanskelig! Hvor mye vi ikke rekker! Alt som maser om fornyelse og vedlikehold.

Men Han har i sin hånd de omstendigheter vi lever under. 1 Pet. 5.7. Kast all deres bekymring på ham, for han har omsorg for dere

Det gjelder å gjøre sine gleder enkle. Er det selvutslettelse? Nei, sier mange erfarne

stemmer fra Guds folks historie. Det er bare vårt falske selv som krymper, egoet. Vi blir i grunnen bare mer og mer menneskelige og sant frie.

Gå inn og gå ut

Vi går inn - og kjenner hvordan Guds kjærlighet favner. «Søk først!» - relasjonen til Gud og vår Herre Jesus er i seg selv det mest livsviktige prosjekt vi er med på. Når vi søker Guds ansikt, er vi ved de friskeste og mest livgivende kilder. Problemet er ikke å finne tid for Guds rike - men å innse at det er tilstrekkelig viktig til å få den tiden det krever. «Jeg skal bare...» blir oftere og oftere erstattet med at vi helt våkent og trofast søker Guds rike - først.

Vi går ut - og gjenkjenner at Herren er nettopp tilstede i egen svakhet og der jeg tjener andre i deres svakhet. Med hjertet vendt mot Ham, vår sanne brudgom, blir vi mer og mer jordnære og holder oss nær de som trenger at vi er der med det Gud har gitt oss. Vi går ut og opplever mer og mer at livet er ikke noe vi kjøper, men det gis oss på forunderlige måter i kjærlighet fra Gud, gjennom de små ting hver eneste dag.

Vi gjennomskuer ikke mønsteret som Herren vever i våre liv. Men vi vet det vil romme kors og trengsel som både Mammon og vårt gamle menneske forakter. Men vi skal aldri fordoble ved å ta for oss morgendagens plager også. Heller avslutte hver dag for seg - i takk. Og med tanke på en ukjent morgendag: vi skal ikke inn i den uten sammen med Gud! Veien er aldri så trang at vi ikke skal gå den videre sammen med Ham!

Så får vi i større doser kanskje også ikke på fuglene, sammen med Luther for eksempel: «Vi har fugler til skolemestere og det er en skam for oss at spurver er blitt teologer og forkynnere for de viseste menn». Deres Far! Og liljene lyser mot oss med en prakt som overstråler den rikeste konge. Dere er mer verdt.

Er det ikke godt han kommer og sier fra?

Ulf Asp (f. 1953) er prest i Det evangelisk-lutherske kirkesamfunn (DELK) og nestformann i sentralstyret i FBB. Han har tidligere vært tilsynsman i DELK og misjonær i Sør-Afrika. Asp er bosatt i Tonsberg.

Bokanmeldelser

AV BOE JOHANNES HERMANSEN

Flemming Kofod-Svendsen:
Døden, sorgen og håpet
Oversatt av Inger Høimyr Ulstein
Lunde forlag 2008

Denne boken tar utgangspunkt i et smertelig tap etter en fryktelig katastrofe. Den skildrer hvordan døden, sorgen og håpet kan påvirke et menneske. «Tapet jeg opplevde da tsunamien drepte familien min, har presset grensene mine. Jeg er blitt stilt overfor livets mørke sider, og jeg har møtt min egen svakhet som aldri før. Jeg har erfart hvor hardt det er å miste, og hvor lang tid det tar å gjennomleve det», skriver forfatteren, Flemming Kofod-Svendsen, tidligere leder og statsråd for Kristelig Folkeparti i Danmark, nå sokneprest.

Boken er svært personlig og ærlig, den setter ord på vanskelige følelser og tanker. Ja, den skjærer verken for sorgen, smerten, spørsmålene eller tvilen - men taler rett fram.

Samtidig holder forfatteren fram Bibelens budskap om håpet, både for dem som er døde i troen på Kristus og for dem som er rammet av denne forferdelige katastrofen.

Jeg har lest boken med mange streker og utropstegn i marginen. Ta og les du også! Det sier ikke lite at boken allerede er trykt i et nytt opplag.

Det sier ikke lite at denne er en av tre bøker som er nominert til årets Emmaus-pris.

Stefan Gustavsson:
Gjør som Gud - bli menneske
Lunde forlag 2007

Denne boken går rett inn i dette bladets tema. Skapelse og frelse hører sammen. En kristen er kalt til å elske livet og elske verden, til å være den mest livsbejænde av alle, skriver forfatteren Stefan Gustavsson. Han er direktør for CredoAkademiet i Stockholm og generalsekretær i Svenska Evangeliska Alliansen og har tidligere utgitt «Kristen med god grunn».

Gjennom 197 sider gir han en innføring i åndelighet med et menneskelig ansikt. Han gir et helhetsbilde av hva det innebærer å være en kristen. Forfatteren belyser sentrale punkter i kristentroen, som skapelsen, fallet, menneskets framtid, Jesus - Gud blir menneske, hva et disippelliv innebærer, penger, eiendom, den store dommen. - Verden er Guds verden, og frelsen er en opprettelse av den, ikke en befrielse fra den, sier han.

Denne er en bok vi trenger! Den setter ord på viktige temaer, holder Guds ord sammen, taler klart og ikke minst: utfordrer til et sant og ekte disippelliv. Takk til forfatter og forlag for denne utgivelsen!

Sunnmørsmunken
Festskrift til Arnfinn
Andreas Haram O.P.
Paul Otto Brunstad og
Ole-Christian Bråten (red)
Efrem forlag, Bergen, i
samarbeid med Sta. Sunniva
Studenthjem 2008

Det er ikke alle som får utgitt et festskrift i forbindelse med sin åremålsdag. Men det har Arnfinn Haram, som rundet 60 år 25. september. Med 16 bidrag (inkludert forordet) spenner festskriftet like vidt som forfatteren. Vi som har lært Arnfinn å kjenne, vet at han er en sjelden plante i Guds have. Han er ikke bare en ivrig, engasjert og fargerik ordkunstner, men en ydmyk Herrens tjener, som har et mål og en vei framover i all slags terreng.

Arnfinn er heller ikke redd for å opptre på nye arenaer. Bjørgulv Braanen, redaktør av Klassekampen, beskriver jubilanten som en av avisens mest spennende og kontroversielle skribenter de siste årene. Lektor og journalist Jon Ottar Hustad kaller ham «Guds lausbikkje», mens Hanne Andrea Kraugerud (filosof og forfatter) skriver om «Prekemunken i fluktstolen». Redaktør Johannes Kleppa beskriver sin husprest.

Festskriftet inneholder også noen tyngre teologiske bidrag. På grunn av plassen er det ikke anledning til å kommentere de enkelte bidrag. Men uten tvil: her er det mye leserverdig stoff. Og en lang liste med gratulanter. Takk til redaktørene for et variert og spennende festskrift!

Truls Åkerlund:
Gud i kirkeasyl.
Tid for å sett Ham fri?
Genesis Forlag AS 2007

Gud er satt i kirkeasyl, er forfatterens klare mening. Menigheten som skulle bringe godt budskap fra Gud til verden blir så knyttet opp til egne former at den får problemer med å skille gaven fra innpakningspapiret. Folk må komme på våre premisser, og må bli som oss for å finne Gud. Fortidens broer blir nåtidens gjerder, sier forfatteren.

Det er ikke tvil om at Truls Åkerlund - forkynner, forfatter og coach, og som driver med kurs og opplæring innenfor lederutvikling og kommunikasjon - besitter formuleringsevner av de sjeldne. Han har også faglig innsikt i det postmoderne samfunn, noe han formidler med spenst og humor. Og han har et varmt hjerte for at mennesker må bli frelst. Ut fra dette er det svært mye å hente i boken.

Denne boken er nominert blant tre bøker til årets Emmaus-pris. Det forhindrer oss likevel ikke å stille noen kritiske spørsmål til det teologiske innhold av boken: Har forfatteren glemt viktige perspektiv i iveren etter å gjøre evangeliet tilgjengelig. Er det mulig å skille innhold og form? Hva med gudstjenesten og liturgien? Hva med sakramentenes nødvendighet og betydning?

SOMMER-STEVNE 09

FBBs sommerstevne blir holdt på Haugetun folkehøyskole, Fredrikstad torsdag 2. til søndag 5. juli. Hovedtaler: sokneprest Henrik Højlund. Program i neste nummer av Troens ord og på FBBs hjemmeside. Eller ved henvendelse til FBBs sekretariat.

EN RESSURS!

Følg med på
FBBs hjemmeside:
www.fbb.no

Her finner du foredrag - også som lydfiler, artikler, aktuelle kommentarer og annet ressursmateriale, samt oversikt over FBBs arrangementer m.m.

FBB 90 ÅR

FBB ble stiftet i 1919 og blir derfor 90 år i 2009. Jubileumshelgen går av stabelen i Oslo tredje helgen i oktober, det vil si 16.-18. oktober. Program kommer!

Norsk-latvisk teologikonferanse 09

- Det blir guidet busstur som gir innføring i kristningen av Oslo, og det blir møte med latviske forelesere på AdFontes' teologikonferanse på Fjellhaug skoler 30. og 31. januar, forteller Torkild Masvie.

I forbindelse med at pastorutdanningen AdFontes flytter inn i nye undervisningslokaler og har høytidelig åpning søndag 1. februar, arrangerer AdFontes en konferansen på Fjellhaug for teologistudenter som er tidlig i teologistudiet og for alle andre interesserte. Fra Latvia deltar teologistudentene fra det teologiske seminaret sammen med tre av deres lærere.

- Vi forventer en samling med spennende dynamikk når konferansen får deltakelse av latviske teologistudentene som har full jobb om dagen og studerer til prest om kvelden - og som når de er ordinert, må ha vanlig jobb i uka og betjene flere menigheter på søndagene, opplyser Masvie.

Konferansen vil stifte bekjentskap med Dr. Guntis Kalme, professor i marxisme og ateisme som forsvarte de Jesus-troende før han selv senere kom til tro, ble døpt og senere prest. Også Dr. Sandra Gintere kommer. Hun er kvinnen som har vært en fanebærer i Det Lutherske Verdensforbund mot ordningen med kvinnelige prester. Fra Norge deltar Børre Knudsen hvis helsen hans tillater det. Dessuten bidrar Inger Lund Thorsen, Alf Danbolt, Torkild Masvie med flere.

Konferanseavgift er satt til kr. 300 som inkluderer forelesninger, guidet busstur, lunch fredag og kaffe. Den enkelte må ordne overnatting selv. Et rimelig alternativ er egen sovepose i klasserom på Fjellhaug. - Det vil være oversettelse til norsk av de innslag som skjer på engelsk, tilføyer han.

For mer informasjon kontakt:

AdFontes, Staffeldts gate 4, 0166 Oslo, tlf. 98677002 hverdager kl.09.00-11.00, messiaskirken@gmail.com

NYE BØKER FRA LUNDE FORLAG

Mykbind
Pris kr 278,-

Stein Solberg
FORENET MED DEN ELSKEDE
KRISTUS SOM BRUDGOM OG DE TROENDE SOM BRUD

I denne boken fornyer teologen Stein Solberg et gammelt perspektiv: Kristus er Brudgom og den kristne menighet er Hans brud. Bruderelasjonen til Kristus - eller den kristne brudemystikken - har vært en hovedsak i kirkens forkynnelse og liv til alle tider.

Mykbind
Pris kr 249,-

Asbjørn Nordgård
FRA ABRAHAM TIL GOLDA MEIR
ISRAEL GJENNOM FIRE TUSEN ÅR

Staten Israel er 60 år, men har en 4000 år lang historie. Her gis en oversikt over den egenartede historien til både folket og landet. Forfatteren legger vekt på at jødiske kilder skal komme til orde i beskrivelsen av det som har skjedd. Og det har skjedd mye!

www.lundeforlag.no

Bøkene kan du kjøpe i din lokale bokhandel

Gratulerer, Vestfold!

FBB-Vestfold har organisert seg som et lokallag med egne lover og styre. Laget dekker Vestfold fylke. Det nyvalgte styret består av Odd Gjerpe, Ramnes, Arne Thorsen, Larvik og Toril Asp, Tønsberg. Vi gratulerer lokallaget med konstitueringen og takker samtidig Terje Bestul, Stokke som har vært kontaktperson i mange år. - Bildet viser det nyvalgte styret i hyggelig samtale under seminaret på Gjennestad, fra venstre Arne Thorsen, Toril Asp og Odd Gjerpe. (Foto: Boe Johannes Hermansen).

Ny organisering i Østfold

FBB-Østfold har nyorganisert seg og utvidet sitt arbeid. I den sammenheng er det valgt et styre på tre medlemmer - som vi ser på bildet (fra venstre) - Haavard Kirkeng, Rolvsøy (nestformann), Marianne Andersen, Tune (kasserer) og Boe Johannes Hermansen, Råde (formann og sekretær). Vi takker Runo Lilleaasen, Rødnes, som har vært kontaktperson en årrekke for FBBs lokalavdeling i Østfold. (Foto: Kai Ørebech).

Thor Henrik With i aksjon under seminaret i Vestfold. (Foto: Boe Johannes Hermansen)

Seminar med spennvidde

Det ble arrangert et åpent seminar på Gjennestad videregående skole 1. november, i regi av FBB. Prest Arne J. Lund talte over temaet: «Sover du Gud? - forskjell på kristen og hedensk bønn». Etter formiddagsmat fortsatte førsteamanuensis Knut Alfvåg med: «Reformatorskristendomsforståelse - noen aktuelle utfordringer». Seminardagen ble avsluttet med: «Lokalt arbeid for FBB - visjonært og praktisk», ved Thor Henrik With og Boe Johannes Hermansen, henholdsvis formann og sekretær i FBB. (Både Lunds og Alfvågs foredrag finnes som lydfiler på FBBs hjemmeside).

Samling i Nord

FBB-Nord Hålogaland arrangerer kombinert årsmøte og bibelhelg i Kvaløy kirke 27. feb til 1. mars. Hovedtaler: Thor Henrik With. Tema: Et hellig liv. Nærmere program kommer på FBBs hjemmeside: fbb.nu

Liturgi og vekkelse

Pastor Dagfinn Stærk (bildet) innledet til temaet «Liturgi og vekkelse - motsetning eller harmoni?» på et møte i regi av FBBs lokallag i Østfold. Samlingen ble holdt i Helsehuset, Rolvsøy 22. september. Foredraget kan du finne på FBBs hjemmeside. (Foto: Boe Johannes Hermansen)

Gi bort en gave som varer!

JULEGAVETILBUD

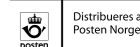
Gi bort Vårt Land i 3 måneder for kun kr 599,- (ord. pris kr 715,-)

Fyll ut kupongen, eller ring 22 310 350.

EN BRO MELLOM MENNESKER, TRO OG TANKE

Givers navn: _____
Adresse: _____
Postnr.: _____ Sted: _____
Tlf.: _____ Mobil: _____
E-post: _____ Fødselsår: _____
Abonnementet stopper automatisk

Adressaten betaler for sending i Norge

Distribueres av Posten Norge

Ja, jeg gir bort Vårt Land i 3 mnd for kun kr 599,- (ord. pris kr 715,-)

Ønsket startdato

BRUK BLOKKBOKSTAVER

Navn: _____
Adresse: _____ Mobil*: _____
Postnummer: _____ Poststed: _____ Telefon: _____
E-post*: _____ Fødselsdato: _____

FBBT008

* For å kunne tilby deg enda bedre tjenester og service som Vårt Land-abbonent i fremtiden, ønsker vi at du registrerer denne informasjon ved bestilling.

Hva er FBB?

Troens grunn

I Den Hellige Skrift finner vi det faste ståsted som trengs i møte med de mange omskiftende syn i vår tid. §1 i lovene lyder derfor: «For Bibel og Bekjennelse har Den hellige skrift og Den norske kirkes bekjennelsesskrifter som grunnlag for sin virksomhet. Det betyr at Det gamle og Det nye testamentets profetiske og apostoliske skrifter er den endegyldige norm i alle spørsmål som gjelder kirkens lære og liv, og at troskap mot Skriften er troskap mot det apostoliske ord».

Troens vei

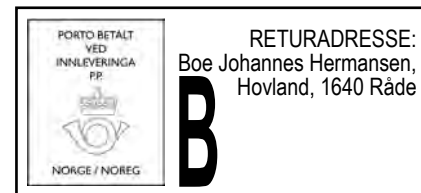
Det vil alltid være behov for undervisning og veiledning i troens hemmeligheter, slik at vi som enkeltkristne og som menighet kan gå troens vei i lydighet mot Guds vilje. Til FBBs formål hører derfor Å hjelpe og veilede i aktuelle spørsmål av betydning for forkynnelsen og for arbeidet i menighetene og de frivillige virksomheter i kirken.

Troens strid

I en tid med så mange villedende røster vil en ikke kunne holde fast ved troens grunn uten kamp. Jesus advarte mot forførelse som skulle stå frem i den kristne menighet. Derfor heter det i lovene at FBB har som formål «å fremme en aktiv bekjennelses-troskap» med sikte på Å vekke våre menigheters forståelse for innholdet i den oldkirkelige og lutherske bekjennelse, Å verge menighetene mot dogmatiske og etiske villfarelser, Å støtte medlemmer som har kommet i en vanskelig stilling for sin bekjennelses skyld.

Troens lovprisning

Men denne basis er ikke noe mål i seg selv. Bekjennelsen er dypest sett lovprisning. Det er den kristne menighets lovprisning og tilbedelse av den treenige Gud og Frelser. Foreningen ser det derfor som en svært viktig oppgave Å virke vekkende og utdypende på medlemmenes personlige trosliv, Å fremme det kristne fellesskap mellom dem, Å anspore til bibelstudium og teologisk arbeid.

KRISTENTRO I KLEMME

- kristen i et sekularisert samfunn

Seminar onsdag 11. februar 2009 Fjellhaug skoler, Oslo

PROGRAM:

- 10.00-10.10 Velkomst/åpning
10.10-10.50 *Bak den sekulære maske* - åpen toleranse eller lukket ideologi?
foredrag ved Sigurd Skirbekk.
10.50-11.05 *Et teologisk perspektiv* - respons fra Bjørn Are Davidsen
11.05-11.10 Pause
11.10-11.50 *Å leve som kristen i et etterkristent samfunn*
foredrag ved Leif Nummela
11.50-12.35 Lunsj
12.40-12.55 *Et misjonsperspektiv* - respons fra Tormod Engelsen
12.55-13.10 *Et samfunnsperspektiv* - respons fra Janne Haaland Matlary
13.10-13.25 *Et ungdomsperspektiv* - respons fra Morten Dahle Andersen
13.25-13.40 Spørsmål/respons fra deltagerne
13.40-14.00 Kaffepause
14.00-15.40 Panelsamtale:
Bare død fisk flyter med strømmen. Mot, bekjennelse og glede.
Deltagere:
Sigurd Skirbekk, Bjørn Are Davidsen, Leif Nummela,
Tormod Engelsen, Morten Dahle Andersen,
Janne Haaland Matlary.
Leder for samtalen: Tove Rustan Skaar.
15.40-15.45 Oppsummering og avslutning

BIDRAGSYTERE:

- Sigurd Skirbekk:** prof. em. i sosiologi ved Universitetet i Oslo,
bosatt i Bærum
Bjørn Are Davidsen: sivilingeniør, ansatt i Telenor, bosatt i Ski
Leif Nummela: teol.mag.; missiologie cand., sjefred. i bladet
Uusi Tie (Nya Vägen), bosatt i Finland
Tormod Engelsen: prof. i misjonsvitenskap ved Menighetsfakultetet,
bosatt i Oslo
Janne Haaland Matlary: prof. dr. philos ved Universitetet i Oslo,
tidligere statssekretær, bosatt i Oslo
Morten Dahle Andersen: informasjonsleder i NKSS, teolog og
samfunnsdebattant, bosatt i Oslo
Tove Rustan Skaar: høyskolelektor ved Høgskolen i Staffeldtsgt.,
bosatt i Grimstad

INVITASJON:

Det årlige fellesseminaret har blitt et godt verksted for de som er opptatt med kirkens liv og fremtid, ut fra en basis hvor tilliten til Guds åpenbaringsord er avgjørende. Denne gangen ønsker vi å fokusere på hva det vil si å være en kristen i et sekularisert samfunn. Spørsmålene er mange, store - og utfordrende. Sammen ønsker vi å hjelpe hverandre til frimodighet og til å gå den rette vei, selv der det koster. Velkommen til et høyst aktuelt seminar! La oss be om et godt utbytte.

ARRANGØR:

Normisjon, Norsk Luthersk Misjonssamband,
Den Norske Israelsmisjon, Det evangelisk-lutherske kirkesamfunn,
Den Evangelisk Lutherske Frikirke og For Bibel og bekjennelse.

SEMINARPRIS:

Kr. 200 (inkludert lunsj), studenter kr. 100.

PÅMELDING

er registrert ved betaling av seminarpris - innen 6. februar til konto nummer: **3000.19.87786** (Seminar konto).

NÆRMERE OPPLYSNINGER

hos koordinator for seminaret:
Boe Johannes Hermansen, Hovland, 1640 Råde
Tlf 69 28 52 26 / 996 12 822
E-post: boe.johannes.hermansen@c2i.net.

ARRANGØRENS WEBSIDER:

Den Norske Israelsmisjon: www.israelsmisjonen.no
Normisjon: www.normisjon.no
For Bibel og Bekjennelse: www.fbb.nu
Den Evangelisk Lutherske Frikirke: www.frikirken.no
Det evangelisk-lutherske kirkesamfunn: www.delk.no
Norsk Luthersk Misjonssamband: www.nlm.no